

1706.

1. Fechtius, Joh: De gloria sistime lucente Adami corpore.
2. Mullerus, Casper Mathaeus: De foro legati contra heatis
3. Senarius, Joh. Christ: De peregrinatione docta rite instituenda.

1707

1. Engelken, Haunus Ascanus: De unius confessione et ablatore sine iudiciali Dec. 1716.
2. Koepckens, David Huron: Memoria Caspari Lortii
- 3^{a. 14} = Mullerus, Casperus Mathaeus: De matrimonio nobilitatis cum ignobili. 2 Sept. 1707: 1746.
4. Schnepfferus, Joh. Trachimus: De procladit's torturae
5. Schnepfferus, Joh. Trachimus: De falsa ratione decendi
6. Lotzand, Trachimus Huron: De pactis salutibus

1708.

1. Müller, Casp. Matthi: Programma, quo ad solennia
Doctoralia Consilii Frackisii et Sichenaueri iuritat.
2. Müller, Casp. Matthi: Programma, quo ad solennia
Doctoralia ^{Georgii Casparii Lindenberghii} ~~Consilii Frackisii et Sichenaueri~~ iuritat.
3. Müller, Casp. Matthaeus, per J. W. Prodekanus: Programma,
quo ad solennia Doctoralia Joh. Christiani Petersen
iuritat.
4. Müllerus, Casp. Matthaeus: de festinatione iudicis
iurita.
5. Müllerus, Casp. Matthaeus: de iuramenti delatione
contra matrimonium.
6. Müllerus, Casp. Matthaeus: de iuramenti delatione
in causa fiscalis pecuniaria.

1709.

1. Schaeffer, Joh. Frach: Programma, quo ad solennia
Doctoralia ~~Consilii Frackisii et Sichenaueri~~ iuritat.

1709.

2. Schaeffer, Joh. Trachius, seu juris-practicum:
Programma, quo ad solennia Doctoratus Martini Alberti
Willebrandti insitit

3° Schaefferus, Joh. Trachius: De culpa lata ministri
status. 2 Suppl. 1709 & 1721.

4. Schaefferus, Johannes Trachius: De gemellis concretis

5. Schaefferus, Joh. Trachius: De matrimonio per
substitutionem contracto.

6. Schaeffer, Joh. Trach: De culpa lata tutoris
ab hereditate praesumta.

7. Schaefferus, Joh. Trachius: De matrimonio per
substitutionem contracto.

8. Schaefferus, Joh. Trachius: De jure civili, j^o
naturae determinante circa personas.

9° Schaeffer, Joh. Trach: De rebus honoris.
2 Suppl. 1709 & 1717.

1709.

10. Item, *Michelis*: *Re alienatione immediati
fundi imperii.*

DISPUTATIO THEOLOGICA
EXAMINANS
CONTROVERSIAM RECENTIOREM
DE
GLORIOSISSIME LVCENTE
A D A M I
CORPORE

A FAMOSISSIMIS OBSERV. HALENSIVM COLLECTORIBVS

TOM. IIX. OBSERV. VI. MOTAM

QVAM

CONSENSU THEOLOG. ORDINIS

SUB PRAESIDIO

DN. IOH. FECHTII,

DOCT. ET PROF. THEOL. SENIORIS, CONSIST. DUC.

CONSIL. AC DISTRICTVS ROSTOCH.

SUPERINTENDENTIS

IN AUDITORIO MAJORI

D. XXII. DEC. MDCC VI.

PUBLICAE AC PLACIDAE COMMILIT. DISQUISITIONI SUBMITTIT

ALBERT. HENR. SLEDANUS,
SUNDA POM.

VITEMBERGAE, RECUSA MDCC XVI.

DIS. VITATIO THEOLOGICA
EXAMINANS
CONTROVERSIAM RECENTIOREM

GLORIOSISSIME FAVORITE
A D A M I

CORPORE

EXAMINANDI
TOM. IX. OBSERV. VI. MOTAM
QUAE

CONTRARIUM THEOLOG. ORDINIS
EST EXAMINANDI

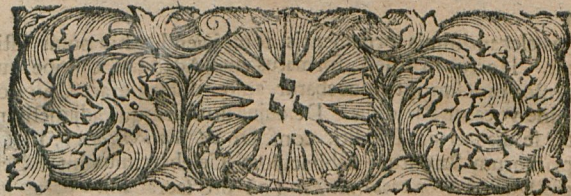
DR. JOH. RECHT II
DOCT. IN PRINC. THEOL. SENIORIS COLLEGII DUC.

IN THEOLOGICO FACULTATE
M. CLA. DUC. MDC. L.

M. ART. HENR. SEIDANUS
COND. VICE

LEIPZIG, A. M. MDC. LXXV. FEBRUARII 17

A. D. T.

PROOEMIUM

De excellentia Status integritatis.

Unquam satis accurata lance metiemur dolores & innumera alia incommoda, quibus omnes in universum homines per lapsum Adami in miserimum statum redacti affliguntur. Augentur quotidie, cum reminiscuntur beati istius Integritatis status, quo nihil unquam felicius, nihil optatius desiderari, aut expectari potuisset.

Summam illius excellentiam fuisse quis dubitat? Ea enim ex adjunctis imaginis DEI, si modo rite recteque illa considerentur, satis efficacissime adstrui potest. En! *Imago* Proroptis a Benignissimo Numine collata *propagabilis erat*, ut, si in Integritate perstitissent, speciem integri propagaturi fuissent Gen. V. 3. Rom. V. 12. Quae si observasset *Thom. Hobbes* [a] non adeo impudenter adseruisset, Adamum & Evam, nisi peccassent, vixisse Paradiso terrestri sine prole in perpetuum. Contra hunc videri possunt *Augustinus* [b] *B. Lutherus* [c] Ex Calvinianis *Nic. Arnoldus* [d] & ex Scholasticorum choro *Gabriel Biel.* [e] En *habitationem amantissimam!* Hortus cum suis

A 2

[a] *Operibus Philosoph. & Spec. Leviath. cap. XXXVIII. p. 209.* [b] *De Civit. Dei Lib. IV. cap. 23.* [c] *Comment. in Gen. II. 18.* [d] *In Luc. in Tenebr. P. I. pag. 5.* [e] *In Invent. Gen. lib. II. distinct. XX. qui una dub. 2. i. k.*

4
 suis elegantissimis ornamentis conspiciendus hic nobis fistitur. Hortus in Eden, formatus ante Adamum, quippe qui postea in illum introducebatur, amoenissimus erat. Uno nomine vocatur Paradisus. De cuius situ variisque adjunctis inter se disquirunt Eruditi. conf. Dn. *M. Job. Vorstius*. (f) Hoc primorum Parentum habitaculum Celeberrimus inter Belgas Doctor *Hermannus Witsus* (g) pro sacramento status integritatis habet & propterea ab Incomparabili Tübingensium Theologo Dn. *Job. Wolffgango Jägero* (h) virgula notatur censoria. Loci hujus amoenitas frustra quaeritur, quae diluvio periit, gratis recrevisse creditur. Ftere autem illius singularia ornamenta. Considera quæso arborem scientiæ boni & mali. Per hanc impurus *Veneris filius*, *L. Adr. Beverlandus virilla Adami intelligit* (i) quem more suo i. e. accuratissime hujus Academiæ immortalis memoriae Theologus *B. Just. Christoph. Schomerus* refellit. (k) Dicta autem ita fuit non tantum ab effectu, sed etiam a scopo & usu divinitus constituto, quo per hanc arborem probare voluit DEUS, an Protoplasti abstinendo ab ea vero bono constanter adherere, an vero de illa contra divinum mandatum comedendo summo malo delectari vellent. Nomen enim hoc non demum post lapsum ob tristem mali experientiam & boni prohi! deperditi sensum, sed id ipso interdicto divino adepta est. Nec minorem sane elegantiam ac splendorem *Arbor Vita* paradiso attulit. Hæc, quod omnino advertendum est, vitam non ad tempus saltem longum (quod etiam post lapsum extra & citra illius usum assequi dabatur Patriarchis, ut de iis historiarum monumenta testantur) extensura, sed in perpetuum conservatura erat. Gen. II. 22. 23. donec ex statu animali in statum alterius vitæ gloriosum & spiritualem homo integer transferretur. De utraque arbore legi merentur eruditæ Dissert. *B. Christ. Chemnitzii Theologi quondam Jenensis meritiissimi*. (l) En denique gratiosam SS. *Trinitatis inhabitacionem!*

(f) *Diatrib. de Paradiso Anno 1653. Rostochii hab.* (g) *Oecon. Feder. Lib. I. cap. VI. p. 67. seqq.* (h) *Tractat. de Jure Dei felicial. p. 65. seqq.* (i) *Dissert. de peccato Orig. p. 30. 31.* (k) *Collegi Recent. Controv. cap. IX. de pecc. §. 1. (l) Anno 1679. Et 83. recusæ*

5
tionem? quid hac splendidius unquam excogitari potest? Habitatulum habebat Adamus amoenissimum ex benignissima DEI concessione, ut jam vidimus, ipseque erat S.S. Trinitatis habitaculum splendidissimum. An vero hæc inhabitatio in numerum donorum supernaturalium, an vero naturalium referenda; haud immerito queri posset? Supernaturale fuisse donum, communior Theologorum sententia approbat. Pro naturali militat vastæ eruditionis Theologus B. Job. Ad. Osiander (m) & qui eum sequitur Dominus Præses meus, Præceptor ac Studiorum meorum Promotor plus quam filiali amore profequendus (n) Utraque sententia, licet priori ultima præferenda, status integritatis excellentiam egregie confirmat. Suavitas est delectatio, quæ inde resultavit, vix verbis exprimi potest. Quando enim gaudio fideles in statu lapsus hodie confituti perfunduntur, cum certo sibi constat, se esse Spiritus S. habitaculum? Annon ergo perfectissimum gaudium in cor Adami integri ex inhabitatione Spiritus S. redundarit? Nullus dubito. Uberius hæc ut exponam, præfaminis ratio haut permittit. Dicam paucis, quod res est. Status hominis integri fuit excellentissimus, eamque huic statui annexam excellentiam qui negat, ipsam Scripturæ S. veritatem negare oportet. Hæc testimonium de illa infallibile perhibet, quod mortalium omnes debita animi veneratione suscipere tenentur. Eorum tamen ingenia merito jure miramur, qui tacente Spiritu S. nescio qualem corporis Adami excellentiam fingunt, & omnibus, quod ajunt, lacertis propugnant. Præter & ultra Scripturam sapere gestiunt, sed revera insipiunt. Ad oculum id patebit, cum hypothesin *Observatoris Halensis de Luce corporis Adami* iusto modo consideraverimus. Fateri equidem haud pudet, argumenta, quæ pro hæc opinione loco in rubrico citato adferuntur, ita esse comparata, ut vel unico dissolvi queant ictu. Verum enim vero, ne *Dominus Observator*, qui alias plus iusto jactat, suoque indulget ingenio, sibi persuasum habeat, ea esse infallibilia & pro veritate cœlesti habenda, ea singula, licet brevissime, post qualemcun-

A 3

qua

[m] P. II. Colleg. Syst. p. 238. [n] Colleg. Privatiss. de Inq. DEI S. V. qu. 1.

que negativæ sententiæ confirmationem, *auxilio Magnif. Dn. Præfidi*, quod nullo non tempore gratissimo agnoscam animo, sublevatus aggrediar. Ut autem ordine procedam, totam hujus thematis tractationem, duobus expediam capitibus, quorum I. Theſin noſtram probabit II. Argumenta adverſæ partis refutabit. Adſit Dominus Dominantium, dirigat mentem, calamum, linguamque, quo & in hoc negotio vel nihil cogitemus, nihil ſcribamus, nihil eloquamur, quam quod Divino ſuo Nomini honorificum & Eccleſiæ Orthodoxæ ſalutare eſſe queat. Fiaſt! Fiaſt!

CAPUT. I.

SISTENS THESEOS ORTHODOXÆ PRO- BATIONEM.

§. I.

DE corpore Adami in ſtatu integritatis conſtituto acturis duo potiffimum momenta conſideranda nobis veniunt. Primum exhibebit veras qualitates corporis Adami integri, Alterum fictas removebit.

§. II. Quæris; Quibusnam ergo *qualitatibus* corpus Adami integri fuerit ornatum? Dicam, vel potius repetam breviffimis ſententiam in Scholis Theologorum hætenus receptam. En! *Impaſſibile & Immortale* fuit hominis integri corpus. *Impaſſibilitas*, quod explicationis ergo adducere placet, non dicit abſentiam omnis omnino paſſionis quocunq; modo dictæ naturalis etiam & ex qualitate calidi innati, cibi & potus, ſed immunitatem [1.] ab omni interna diſpoſitione morbiſica, lethifera, doloris ac moleſtiæ cauſativa. [2.] ab omnibus externis dolorum ac moleſtiarum injuriis, quas nudi protoplaſti, ſi corpora habuiſſent paſſibilia, tollerare haud potuiſſent. Hanc vero impaſſibilitatem quatuor potiffimum rationibus demonſtravit Theologus de Univerſa Chriſti Eccleſia meritiſſimus, *vōv év αἰγλοῖς D. Abrab. Calovius* [3] que ſat firmæ ſunt, ſi iis ſingularis providentia divina jungatur, ceu ab aliis jamdum obſervatum eſt. Abſolute

solute quidem loquendo corpus Adami integri videtur non fuisse plane invulnerabile, cum ipsius Christi dulcissimi nostri Salvatoris corpus tot in passione sua acceperit vulnera, ut vix ac ne vix quidem homini similis esset. At vero speciem veri hæcce ratiocinatio habet, nullo tamen firmo nititur fundamento. Vulnerum ac passionis in corpore Christi admissio mere liberrimæ fuit Oeconomiam propter salutem nostram & receptam in se molem peccatorum nostrorum. Passus est & vulneratus non propter se, sed propter nos. Passus est & vulneratus ut maximus peccator, quippe cui totius mundi scelera fuere imputata. Hancque percussione[m] Christi ipsi DEO sacer tribuit codex. An, quæso hæc ad hominem integrum applicari possunt? Minime gentium. Hic nullus respectus sive Oeconomiam talis, sive peccati illius, & DEI propter peccata percipientis respectus est; Frustraneæ ergo, si verum fateri licet, sunt quæstiones de talibus vulnerationis aut periculorum casibus non possibilibus, de vulnerabilitate scilicet quæ absolute loquendo non erat impossibilis, si ita placeret Divino Numini, a cujus nutu unice Adamus pendebat, nunquam in actum deducenda, cum nulli hostes nec feræ quicquam contra Adamum valituri fuissent, si spectas providentiam DEI singularem, hominis integri sapientiam ejusque in bestias dominium, conf. B. Seb. Schmidius [b] B. Job. Frid. König. [c]

[a] *Syst. Theol. Tom. VI. p. 400.* [b] *in Tract. elegantissimo de Imag. DEI.* [c] *Theol. pop. L. de Imag. §. 30.*

§. III. *Alter*, quæ imaginem DEI comitabatur, *qualitas*, eamque magis augustam reddebat, a Theologis salutaris solet *Immortalitas*, quæ non animæ solius, sed totius hominis etiam corporis intelligendo, ut, si homo non peccasset, non moriturus, sed æternum DEO suo bonisque ejus fruiturus fuisset. *Augustinus* [a] ut duplicem mortalitatem distinguit, alteram, qua primus homo mori poterat, alteram qua post gustatam arborem debebat, sic etiam duplicem immortalitatem ponit, primam, posse non mori, quæ erit futuræ vitæ, quam &

majorem immortalitatem appellat. Adamo autem prior Im-
 mortalitas competebar, habebatque potentiam non morien-
 di, & si in illo perstitisset statu, moriturus non fuisset, dein-
 ceptus autem erit impotentia moriendi. Illa immortalitas cor-
 poris Adami integri variis modis impugnatur ab Adversariis
 nostris. Pontificii eam primo homini supernaturalem faci-
 unt, cum tamen iustitiæ originalis, quæ homini omnino na-
 turalis erat, fructus foret, sicut mors injustiæ, vid. *B. Scherzerum*.
 (b) Nec procul ab hac Pontificiorum sententia abeunt *Syn-
 cretistæ*. Sic enim *Christ. Dreierus*, (c) ut alios taceam, docet,
 hominem in statu integritatis sola gratia fuisse immortalem,
 quem propterea merito jure perstrinxit *B. M. Conr. Neufeld*.
 (d) Potissimum autem in controversiam eam vocant post
Pelagium Sociniani (e) *Weigelius* (f) *Arminiani*, *Isaacus Peyreri-
 us Præ-Adamitarum filior* (g) *Calviniani quidam* (h) & ex
Cartesianis Grænewegen (i) qui hominem mortalem creatum,
 mortemque non peccati, sed naturæ sequelam esse statuunt.
 Unde Adamum, licet in integritate perseverantem & cæli
 Candidatum, tamen nonnisi intercedente morte illud obten-
 turum fuisse existimant, adeoque mortem in genus humanum
 ab Adami labe derivatam negant. Quæ non tantum beato
 primi hominis statui, sed & S. literis e diametro repugnant.
 Conditus erat primus homo in statu felicissimo, ut DEO
 tanquam unico suo fine perpetuo satiaretur, huic profecto
 felicitati nihil magis inimicum erat, quam mori & votis suis
 sanctissimis frustrari. Et quid? Audiamus Spiritum S. in
 Scriptura loquentem! Hic peccatum unicam mortis causam
 esse pronunciat, cum in prima comminatione: *quocunque die
 comederis de Arbore cognitionis boni & mali, moriendo morie-
 ris* Gen. II. 17, tum in implemento ejus. *Pulvis es & in pulve-
 rem reverteris*, Gen. III. 19. quo & Apostolus respicit perspi-
 cue adferens; *Per unum hominem peccatum in mundum intras-
 se & per peccatum mortem*; et ita in omnes homines mor-
 tem pertransisse. Rom. V. 12. Conf. Rom. VIII. 10. Ad quæ
 loca dum excipiunt, per mortem æternam mortem, ex qua
 reditus non detur, vel vitæ hujus calamitates, non sine tædio

ad mortem ducentes, vel mortis denique necessitatem aliamque eius, postquam ex peccato aliquid maledictionis traxit, faciem intelligi, non autem mortem corporalem; manifesto nimium prævaricantur, dum ex solo sententiæ suæ præiudicio, quæcumque per mortis vocabulum ullibi significantur, admittunt: & vulgatissimam eius significationem, quæque primò intuitu nobis occurrit, quæque præsertim Gen. II. 17. phrasi: *Morte morieris* in Scripturis tam sæpe denotatur, excludunt. Objectionibus aliis ut immoremur, instituti ratio haud permittit. Conf. interea, si placet. *B. Mislerus* (k) *B. Schömerus* (l) *B. Scherzerus* (m) & ex Calvinianis *Job. Coccejus* (n) *Samuel Maresius* (o) *Franciscus Burmannus* (p) *Wilhelmus Momma* (q) aliique, qui tamen caute legendi, quia ubivis puri non sunt.

- (a) *Lib. III. cap. 2. de Genes. ad liter.* (b) in *Anti-Bellarmino. Diss. XIV. p. 630.* (c) in *der Erörterung. p. 153. 156. 171. 185. 181.* (d) in *Vind. Manual. Pruten. p. 108.* (e) *Socinus de statu primi hominis p. 57. Catech. Racoy p. 21. (f) in Possill. P. II. p. 29. (g) vid. B. Schömerus Coll. Recent. Controv. Cap. VIII. §. 4. (h) Keckermann. lib. I. System. Theol. Cap. II. (i) Catech. p. 29. (k) Tom. IX. Dissp. Gießens. Diss. XIV. p. 785. (l) loc. cit. (m) Syst. Theol. Loc. V. p. 115. & Brev. Hulssem. Cap. III. p. 190. (n) Tom. VI. Opp. in summ. Theol. Cap. XVIII. alibi (o) in *Traict. de Gratia Cap. VI. de Pecc. Orig. p. 96. & seqq. (p) in Synops. Theol. Tom. I. lib. II. C. I. p. 385. seq. (q) in prælect. Theol. Oecon. feder. annex. Loc. de Creat. p. 197.**

§. IV. Nunc ut ordinem supra definitum servemus, eorum videamus sententias, qui alias præter, extra, imo contra Scripturam fictas qualitates corpori Adami integri tribuunt. Siftitur autem oculis nostris in limine statim *Ebræorum nonnullorum* sententia, qua Adamum *Androgynum* fuisse satis impudenter asserunt. vid. *Thomas Broune* (a) & *Dominus de Molken.* (b) *Judæorum* sententiæ adstipulantur *Franciscus Georgius Venetus* (c) *Augustinus Seuechus* *Chilamensis* Episcopus (d) *Anonymus* quidam in Francia apud *Cornelium a Lapide* (e) omnesque hodie *Bohmistæ.* Sed nugæ sunt, quas ipse S. codex apertissime derexit refellitque dicendo; Deum creasse non אָדָם illum sed אָדָם illos conf. *Job. Hoornbeck* (f) *Franciscus Burmannus* (g) *Tostatus* (h) Alii Adamum corporis magnitudine quosvis superasse homines ajunt, eumque

fuisse Gigantem haud obscurè tradunt. vid. Genebrardus (i) Job. Eucidus (k) Alii vero hìsce contradicentes recta via in contrarium prolabantur, dum Gigantum existentiam simpliciter negant. Ita sentiunt Chrysoſtomus (l) Ambrosius (m) & ex Judæis Philo (n) Josephus (o) & qui illos sequitur, Autor der Hällischen Annmerkungen (p) qui etiam alias luculentissima Scripturæ loca in suum detorqueat solet sensum. Utraque sententia, quod vel Tyriones advertunt, infirmo stat talo. Prior, alias ne memoremus rationes, ex loco male intellecto Jos. XIV. v. ult. est desumpta & ex Rabbinorum Scriptis hausta. Versio vulgata decepta Autores. LXX. Interpretes aliter verba reddiderunt, quæ secundum fontem ita fluere: *Nomen Hebronis olim fuerat Chariath-Arbe is fuerat homo inter Enacinos maximus.* Et posito, hoc in loco de primo homine Adamo agi, aliæ tamen profecto cause, cur maximus appelleretur, subesse possunt. Annon denominationis hujus fundamentum ex eo desumptum esse potuit, quia a DEO immediate creatus & totius generis humani caput constitutus erat? vel, si hoc ad palatum non est, annon propterea ita vocari potuit, quia singularibus a DEO præ ceteris hominibus ornatus & cumulatus fuit beneficiis, utpote iustitia originali &c.? Judicium sit penes eruditum ac benevolum Lectorem. Confiteorea si lubet, Andr. Masius (q) Nicolaus Serarius (r) B. Artopaus (s) Pererius (t) Alteram sententiam, quæ Gigantes unquam existisse negat, tam sacrarum, quam profanarum historiam monumenta efficacissime destruunt. Alia adhuc fabulosa Judæi de Adami adferunt statuta, quæ collecta vid. ap. D. Julium Baroloccium de Celleno. (u) Non enim tanti sunt momenti, ut speciatim a nobis vel adduci vel refelli mereantur. Ea, qua adferuntur & finguntur facilitate, a nobis rejiciuntur, quicquid etiam alii, qui nugis hìsce valde delectantur, sentiant.

(a) in *Tractat. Relig. Medici Sect. XX.* p. 130. edit. Argentor. & p. 76. edit. Belgic. (b) in *Annot. ad Relig. Medici* p. 134. (c) in *Probleum Scripr. s. Tom. I. probl. 29.* (d) in *Cosmopœia f. Comm. in III. priora cap. Gen. Tom. I. Opp. p. 686. seqq. edit. Paris.* (e) in *Gen. I. 27.* (f) in *Tractat. de Convincendis & Convertendis Judæis Lib. IV. p. 335. seqq.* (g) *l. a. Tom. I. lib. I. cap. XLII. §. 116. p. 317.* (h) in *Gen. I. qu.*

l. qu. 32. (i) in Chronographia (k) lib. I. de emend. temp. cap. IV. (l) in Catena in Gen. (m) de Noa cap. 4. (n) de Gigantibus. (o) lib. I. Antiqu. Judaic. Cap. V. (p) P. I. p. 340. (q) in Comm. in b. l. (r) in Comm. in. b. l. (s) in peculiari Dissertatione de b. m. (t) Comment. in Genes. p. 130. (u) Part. I. Bibl. Rabbinc. p. 64. seqq.

S V. Verum enim vero, quid de Opinione Observatoris Halensis, qua corpus Adami integri facit lucidum loco in titulo notato, sentiendum sit, mox exponam specialius, si in genere B. L. hoc tantum observaverit, eam ab aliis jam olim esse approbatam, a Domino Observatore vero, cujus ingenium totum occupavit Libertinismus sentiendi & credendi, novo quasi colore pictam in scenam produci. Pererius (a) ostendit, fuisse jam olim, qui Adami corpori aliquid præter elementa ex quinta, ut vocabant, essentia i. e. ex materia celesti assignaverint, quam materiam nescio cujus lucis nomine appellant. Damnare vero Theologos hanc doctrinam tanquam falsam, Philosophos etiam deridere ut pueriles nugas ac aniles fabulas. Rationem ipse addit (quæ ex Schola Aristotelis desumpta, cui olim omnes fuere addicti, hodie non admittitur) quia cœlestia non possunt misceri cum terrestribus, tanquam incorruptibilia cum corruptibilibus. Jungeremus Observatori Halensi D. Zieroldum (b) qui scribit, quemadmodum corpus pariter sit anima justa & sancta anima sanctum efficitur instrumentum, per quod justa anima justas suas, sapientes & sanctas perficit actiones. Corpus Adami lucidum Luc. XI. 36. & membra arma lucis & justitiae evant. Rom. VI. 13. seqq. c. XIII. v. 12. nisi verba exponi possent de luce figurata, sicut & ipsum Christi dictum, quod probationis loco apponit, ita intelligitur.

(a) l. c. p. 127. (b) in Theol. vere Evangelica p. 15.

S. VI. Ut ergo de nostra constet sententia, sine ambagibus hanc Anti-thesin Observatori Halensi oppono: Corpus Adami integri non fuit lucidum. Quam statim, ne more Dni Dissidentis tanquam dixisse videar, probo (I.) a silentio scriptura. Arguo: Quodcumque ex S. literis neque κατά ῥητόν neque κατά διανοίαν probari potest, id temere adseritur. Atqui Thesis, corpus Adami fuisse lucidum, ex S. literis neque κατά ῥητόν neque κατά διανοίαν probari potest. E, illa temere adseritur. Majoris veritas vel ex
 ipsi

ipsis terminis constat. Nec enim de Adamo nobis extra Scripturam S. quicquam aliunde constat. Minor facili adstruitur negotio, si argumenta contraria considerantur. Ad *pyrov* nec ipse Observator audet provocare. Consequentiae, quas adfert, non in Schola Spiritus Sancti, sed in cerebello novaturientis sunt natae, id quod ex infra dicendis, ubi eas speciatim examinavero, evidentissime constabit *Prob. II. ex dictis, quae existentiam & formalem imaginis divinae rationem ostendunt.* Hanc descripturus Spiritus S. qui ipsa est veritas & nil nisi verum dicit, demonstrat, eam fuisse primario positam *sapientia justitia & sanctitate.* Conf. Eph. IV. 24. Cohel. VII. v. ult. Nunc ita argumentor: quaecunque qualitas ex imagine divina demonstrari non potest, illa Adamo integro tribui nequit. Atqui qualitas, qua corpus Adami integri lucidum dicitur, non potest demonstrari ex imagine divina. E. haec qualitas Adamo integro tribui nequit. Minor ex dictis citatis patet, quae ne *yeu* quidem de luce tradunt. Majorem demonstro hac ratione, quia ex imaginis divinae statu deducendae sunt omnes primi hominis perfectiones, utpote elegantia faciei, temperamenti vigor & similia, quod iterum constat, quia sine illis ea, quae ad ipsam imaginis essentiam pertinent, ut notitia rerum divinarum eminentissima & amor DEI intensissimus, feliciter exerceri non poruissent. Sed non potest eodem modo ostendi, quod etiam Lux corporis inter ea sit, quae notitiam illam & amorem facilitaverint aut necessario ad eorum exercitium requisita fuerint. Quomodo autem ex imagine divina profluxerit corporis decor & elegantia, non quod ad imaginis divinae essentiam, sed quod ad statum ejus pertinuerit, fute & solidissime ostendit *Magnif. Dn. Praefes (a)* Nempe id quatuor modis fieri, quos breviter, pace ipsius recenseo (I.) quod perfectiones interiores in exteriores profluant, ut haec illa arguant ac demonstrent (II.) quod dotes interiores exteriores efficiant (III.) quod ad talem statum interius felicem omnino pertineat status externus felix, sicut Aristoteles ad statum summi boni requirit divitias, sanitatem, honores. (IV.) quod ipsa natura primi hominis perfectissime creata fuerit, adeoque ipsa natura intendat in procreanda sua specie pariter perfectionem. *Prob. (III.) ex dictis, quae de vita aeterna agunt,* ubi imago divina restaurabitur, & corpus

pus lucidum & clarum erit. Arguo. Quamcunque qualitate Spiritus S. vindicat corporibus glorificatis, illa corpori non glorificato haud adscribenda est. Atqui lucidum & clarum esse Spiritus S. vindicat corporibus glorificatis. E. hæc qualitas corpori non glorificato tribui nequit. Minorem confirmant varia Scripturæ loca. Dan. XIII. 3. Marth. XIII. 43. 1. Cor. XV. 41. 42.; Phil. III. 21. Major vero hoc nititur fundamento. Quia id, quod in gloria demum consecuturi sumus, in statu imaginis non habuissimus. Alias nulla esset differentia inter statum integritatis & æternæ gloriæ. Idque eo verius est, quo probabilius, si corporum claritas in primo homine locum habuisset, perinde id silentio præterituro non fuisset Spiritus S. ac non præterit hanc claritatem in laudando statu gloriæ. Viderur equidem primore intuitu ex hac ratione probari posse sententiam contrariam, nempe corpus Adami fuisse lucidum, sed videtur saltem, revera ex ea probari nequit; nam magna est differentia inter corpus glorificatum & non glorificatum. Lucidum & clarum erit corpus glorificatum, quia etiam reliquas qualitates habebit, quæ cum luce ac ceteris corporibus lucidis sunt connexa, quales sunt subtilitas, spiritualitas & aliæ. Quæ cum de corpore Adami non glorificato affirmari nequeant, nec id, quod ex illis fluit, vel ad minimum immediate illis annexum est, ejus corpori tribui potest. Uterius arguo: Quicumque demum gloriam, lucem & splendorem consequi debebat in altera vita, is talem in hac vita nondum habuit. Atqui Adamus, si in statu integritatis mansisset, gloriam, lucem & splendorem demum consequi debebat in altera vita. E. talem Adamus, si in statu integritatis mansisset, nondum habuit. Majoris veritas ex supra allatis adstruitur. Minor vero altioris indaginis esse videtur. Sunt enim nonnulli in ea opinione, Adamum si in statu integritatis mansisset, non ad gloriam provehendum nec majoribus dotibus fuisse exornandum. vid. *Becker* (b) *Moses Amyraldus* Theologus Gallus (c) Qui error etiam *Socinianorum* & *Anabaptistarum* est. (d) At vero obstant huic opinioni rationes magni omnino ponderis. En! Beatitudinem cœlestem & æternam perdidimus in Adamo per ejus lapsum & inobedientiam, Ergo ipse eadem fuisset fruiturus, si in statu integritatis permanisset. Quod enim per

peccatum est amissum, id a DEO datum fuit Adamo aut promissum. 1. Cor. XV. 22. En! Promissio legis, quæ sub vita omnem beatitudinem præcipue cœlestem promittit, habebat necessario locum in statu Integritatis, cum Adamus legi ad vitam subiectus fuerit, licet ille vitam æternam promereri haud potuerit, de quo ultimo momento vid. *Job. Volkmarus* (e); *Job. Fried. König.* (f) *Hülsemannus* (g) *Quenstedius* (h) Si plura desideras pro thesco nostræ confirmatione, considera quæsto Adami dignitatem, quæ ostendebat, eum ad meliora, quam ad terram esse creatum. Considera ejus desiderium, quod admodum vehemens fuit, expleri vero non poterat, nisi constantissima summi boni possessione. Et quid? ipsa DEI imago, quam habebat primus homo, haud patiebatur, eum in terris a beatis sedibus, quas cognoscebat, exulem semper agere, sed requirebat, ut cœlo esset donandus ibique plenissima DEI imagine beatitudinis & gloriæ satiandus. Quod obijciunt, nullo oraculo notificatum esse, quod Adamus mutandus fuerit, ad rem prorsus non facit. Opus enim non erat, hominem scire modum, quomodo beata vita conferri deberet, uti nec scire opus erat, quomodo creatus erat. Sufficiebat nosse rem ipsam, modus divinæ voluntati relinquendus erat. Nec obstat veritati, fœdus operum fuisse fœdus naturale; Hoc enim ambabus largimur manibus, & eo veritas magis confirmatur, nam natura ad fruitionem DEI percipiendam, desiderandam, querendam, sperandam facta est. Sed hæc *ὡς ἐν παροῖσι*. Alia qui hac de controversia scire cupit, adeat *Job. Coccejum* (i) *Melch. Leydeckerum* (k) *Franciscum Burmannum* (l) *Zanchium* (m) aliosque. Nos interim properamus ad *Prob.* (IV.) quæ desumpta est *ex periculo contraria opinioni adhaerentē*. Nam facili negotio sana de imagine divina doctrina everti & errores dudum profligati ex orco reduci poterunt. *Manichei* figuram corporis attendentes, imaginem divinam plane negarunt. vid. *Augustinus* (n) *Anthropomorpha* & *Audiani* in structura & lineamentis corporeis imaginem divinam positam fuisse finxerunt. Conf. *Augustinus* (o) Si non idem, hæc tamen erroribus simile quid docet observator Halensis. Sat Sapienti! Sufficiant hæc de primo capite dicta.

(a) *In Notf. Christ. Exerc. X. de Forma faciei Christi p. 465. seq.* (b)

in lib. cui tit. *Vaste Spysse* p. 25. (c) Tom. II. *Dispp. Salmuriens.* *Dispp. de tribus federibus.* (d) *vid. Burmanni Synops.* Tom. I. lib. III. C. III. p. 398. (e) in *Dispp. Inaug. De Meritis Adami in statu integro a. 1683. sub Praesid. D. Job. Baggeri Hassniae habit.* (f) in *Dispp. de jure legis Rom. VIII. Cap. III. Porism. I. §. 5.* (g) in *Praelect. ad Brev. Cap. VIII. p. 1177. n. 4. (b.) P. IV. Syst. Loc. de Testamentis divinis. f. 256. rhes. VII. not. 1. (i)* Tom. I. *Opp. in Gen. fol. 19. seq.* (k) in *Face Veritatis Loc. IX. quæst. 5. p. 405. seqq.* (m) Tom. III. *oper. lib. 3. Cap. 4. quæst. 8. (n)* Tom. I. *de Genes. contra Manich. lib. I. c. 17 de Hæres. c. L. & LXXVI.*

CAPVT II ARGUMENTA CONTRARIÆ PARTIS REFUTANS.

§. I.

Nunc tandem ipsa paradoxa sententia, corpus Adami, (quin & Evæ, ut ex tractatione patet) instar Solis luxisse, examinanda nobis est. Quo vero, quid in se vel veri contineat, vel falsi, eo melius pronuntiare queamus, singula Observatoris momenta, retento eodem tractationis ordine, ad accuratam analysin revocabimus; Inde enim satis manifestum evadet, utrum illa invicte concludant, ut quidem satis audacter præendit Autor, vel probabilem saltem efficiant fidem, aut plane nullam. Singulis ergo §§. nostrum qualecunque subjiciemus judicium.

§. II. Satis profecto speciose suum figmentum proponere conatur Dn. Observator, de quo vel initium suæ tractationis luculentissime testari potest. Audiamus ipsum differentem! *Nihil, inquit, pene frequentius est, quam ut Christiani quidam mirentur, cum auditis explicationes quasdam Scripturæ, quæ Philosophiæ Eebnicorum aut contrariantur, aut ignota sunt. Ita nihil ipsis magis inauditum & improbabile videtur, quam dogma de splendore corporis Adami, cum tamen nihil clarius, nihil verius, nihil divinius & Christiana sapientiæ convenientius sit, quam illud ipsum tam incognitum tam explosum & contemptum dogma.* Hactenus ille. Verba hæc si penitus introspiciantur & considerentur, magis reformatæ Ecclesiæ Doctores, Socinianos aliosque perstringere apta sunt, quam nostros; qui vocem domini sui soliti

foliti semper fuerunt præ omnibus rationis deliciis, nedum præ Ethnica Philosophia (qua Ethnica: Ut enim illa e bonis naturæ principiis deducitur, ab ipso Apostolo laudatur Rom. II. 15. 1. Cor. X. 14.) audire, de quo testantur tot contra Calvinianos & Socinianos disputationes, quæ in Eruditorum manibus sunt. De cætero thesis ipsa, quæ nempe hæc est: *Dogmate de splendore corporis Adami nihil clarius, nihil verius, nihil divinius & humana sapientia convenientius est*, tanta cum asseveratione & indubitata certitudine posita promittit quidem argumenta invicta, sed quam male fidem servet, in futuro eorundem examine constabit. Dicit: *Dogmate de splendore corporis Adami nihil clarius, nihil verius esse*, sed quæso? Quomodo hæc claritas vix unius ex tanto tempore hominis oculos non perstrinxit, ut lucem tam claram viderent? si hoc dogma hæctenus inauditum, quomodo explodi potuit aut contemni? An, quod nunquam auditum est, potest explodi? Quemadmodum revera ad usque tempus hujus Observationis de hoc splendore extra Mosen Barcaepham (de quo etiam deinceps dicendi locus erit) nihil unquam auditum, multo minus illud explosum & contemtum fuit. Et utinam Clar. Dominus Observator tacuisset! Sic enim Eruditorum risu se non hocce suo dogmate exposuisset.

§. III. Sed quid dico? Existimat Autor, se suscipere opus aliquod maxime laudandum. Hinc more suo i. e. satis thrafonice §. II. hunc in modum differere pergit: *Nos igitur nunc illud tanto confidentius a contemtu & oblivione vindicabimus, quo magis indes veritas elucescit & Scripturarum S. explicationes Ethnica odiosiores evadunt. Annitemur autem pro virili, ut obscuritatem evadamus, nec in re gravis momenti levibus utamur argumentis. Videtur enim nobis indubitata veritas indubitatis argumentis stabilienda, ne prodidisse causam videamur, quam bona fide defendendam suscepimus.* Respondemus (1.) in genere: Illa, quæ hodie potissimum in his Observationibus elucere, dicitur veritas, & Scripturarum explicatio, admodum pauper est. Et si candide pronunciare liceat de præsentis Observatione, dicendum erit, illam non Scripturarum explicationem, sed eversionem tradere. Ad bonam suam fidem male provocat Autor, cum jam dudum bonam fidem decoxerit. Quod autem quis non habet, ad id provocare non potest. Multa pro indubitata veritate vendunt, quæ

quæ a veritate longissime absunt, aut veritati e diametro repugnant, quod sequentia docebunt. (2) *in specie*. Cum Scripturarum explicationem Ethnicam hodie odiosorem fieri jactat, sine dubio intelligit explicationem regulis hermenevticis innixam, quæ explicatio ipsi Ethnica dicitur, quia regulæ Hermenevticæ ipsi rationi, quam solam excolunt Ethnici, sunt consentaneæ. Nec enim comprehendi ulla cogitatione potest, quid aliter intelligatur. Sin vero ipsius est sententia, talem Scripturarum explicationem, quæ regulis innicitur Hermenevticis, esse Ethnicam, ipse vel culpandus est, quia iisdem utitur. Turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum. Alii Fanatici regulas illas ideo contemnunt, rejiciuntque, quia spiritum præferunt hominis menti per devotam lectionem Scripturæ sine ejusmodi operosis adminiculis illabentem. De quo utrum Autor adversus Ethnicas Hermenevticas regulas gloriari velit, dici non potest, cum admodum id sit incertum.

§. IV. Postulata quæ §. III. & IV. Dominus Observator sibi concedi desiderat, frustra plane postulantur. Dicit: ex statu præsentis humani generis pristinum Adami statum male judicari; sed cum larvis pugnat. Omnes enim ambabus concedimus manibus, ex statu præsentis humani generis pristinum Adami statum male judicari. Ostendat vel unicum, qui ita unquam judicavit. Si fingere quicquid libet, verum est dicere aut veritatem indubitatam defendere, magnum se præstitit Virum Dominus Observator. Status hodiernus cum statu integritatis conferri haud potest. Ille enim omnis infelicitatis quasi compendium quoddam est. In hoc vero omnia fuere contraria. Demonstrandum ergo erit, dicere enim haud sufficit, fuisse quosdam, quibus religioni fuerit hoc concedere. §. IV. sub hypothesei concludit auctor: Dispiciendum ergo posthac erit, in ipso enim nexu nihil desiderari potest, ex quibus hodie amissis ad lucem corporis Adami invicte colligi possit.

§. V. A postulatis ad hyporheses, quibus figmentum suum superstruitur, pedem promoveri. Autor §. V. easque duorum generum (quæ ibi vide) esse ostendit. Illa, quomodo concludantur, ex mox dicendis B. L. facile colligere poterit negotio. Specialem ergo considerationem hic minime merentur. Quæ autem §. VI. adfert, sine justa censura dimittenda non sunt. Apponam verba, quæ ita sonant; *Historia creationis docet, Adamum ex terra prodiiſſe*

prodiſſe vivum & poſtquam prodiſſet, a DEO Spiritu S. mente donatum eſſe Gen. 11. 7. Ut hæc clarius percipiantur, removendus eſt error eorum, qui propter pictorum inſaniam, Deum Adamo producendo tanquam figulum adſtriſſe ſomniant. Deus eſt ſubſtantia omnipreſens & efficaciſſima, & per ſuam efficaciam efficit, ut ex pulvere terra prodiret creatura Adamus, cui divinus Spiritus inſidebatur, per quem pro arbitratu ſuo regeret quorvis animantes, & faceret omnia, quæcunquæ ad vitam ac Excellentiam ſuam conſervandam pertinere. Gen. 1. 27. Arque propter hæc præſentias Adam imago divina erat, uti ipſe Moſes illum appellat. Hic eſt introitus ad futuras pro luce corporis Adami argumentationes. Satis prodit, quid in pectore gerat, Obſervator. Quædam notanda veniunt ad hunc §. I. Cum pictorum, ut vocat, inſaniam perſtringit, qui Deum Adamo producendo tanquam figulum adſtriſſe ſomniant, neſcio an eorum inſaniam adprobare velit, qui Deum pingi non poſſe aut debere aſſeverant. Notum eſt, Calvinianos docere, Deum aliqua facie pingendum non eſſe, vid. ex recentioribus Wilhelms Momme (a) Nicolaus Arnoldus (b) Hiſce ſi adſtipulatur Dominus Obſervator, majori inſania laborat, quam pictores. Imò nulla cauſa eſt, cur pictores inſani dicantur, cum res ſenſibus carentes Symbolicis picturis repræſentant, ut eorum proprietates per ſimilitudinem rerum materiatarum animo imprimant. Ipſe Deus ſeſe externa in ſpecie frequentiffime oculis hominum objecit, cui inſaniam adſcribere blaſphemum eſt; vid. & leg. hac de re D. Frid. Balduinus, (c) B. Job. Conr. Dannbauer. (d) (II) Quod imaginem divinam Adamo inditam in eo conſtitiffe ait, quod talis ei inditus fuerit Spiritus, quo animalia omnia regere, eaque facere poſſet, quæ ad vitam & excellentiam ſuam conſervandam pertinerent, in eo Socinianorum (e) & Arminianorum ſequitur placita, qui & ipſi imaginem divinam in Dominio in creaturas, & in ratione, qua regere poſſent, conſtituunt. Quod quam delirum ſit, a Theologis fuſe demonſtratum eſt, vid. B. Abrab. Calovius (f) B. Scherzerus (g) B. Seb. Schmidius, (h) Job. Wolffgang Jäger, (i) Nic. Arnoldus (k) Sam. Mareſius (l) Job. Coccejus. (m) Et poſito, hæc univerſa concedi poſſe, tamen ad lucem corpori Adamitico conciliandam quomodo faciant, ne Argus facile videbit.

(a) In Oecon. ſed. Tom. 1. p. 297. ſqq. in 8vo. (b) in Tenebr. p. 380. alibiq. (c) in pec. Diſp. de Imag. (d) in Hodom. Calvin. P. 1. p. 137. (e)

(e) Smalzius *contr. Francium Diss. II. p. 6. Ostorodus in Instit. c. 33. Carech. Racov. p. 9.* (f) in Socin *Proslg. p. 77.* (g) in *Coll. Anti-Socin. p. 275.* (h) de *Imag. Div. p. 389. seqq.* (i) in *Jure Dei fœd. qu. 17. p. 179. seqq.* (k) in *Luc. in tenebr. p. 3.* (l) in *Belgia Oribod. p. 189.* (m) *Tom. I. Opp. in Gen. fol. u. sqq.*

§. VI. Alteram hypothesin Observator his conceptam verbit tradit §. VII. Deinde, inquit, eadem historia nobis confirmat, Adamo licuisse omnium arborum Paradysi, in quem ante paulo translatus erat, fructus edere, exceptis pomis unius, quæ naturam Adami corrumperent. Hoc enim est id, quod Moses dicit arborem sciendi bona & mala Gen. I. 16. 17. Mala enim & bona non tam intellectu cognoscuntur, quam ipso sensu percipiuntur. Ineptus esset, qui dicitem e. g. diceret, scire malum pauperiatis, est omnia omnium scripta de illo legisset. Judicet B. L. an hæc aliquo pacto faciant ad illuminandam Adami faciem? Si meum tenue apponere liceret iudicium, dicerem, id nullo modo apparere. Præterea eas denuo hic propinat hypotheses, quæ non paradoxæ tantum sunt & fundamento omni destitutæ, sed insuper ridiculæ & pueriles. (I.) Paradoxon est, fructus arboris veritæ corrupisse naturam Adami. Id enim citra dubium intelligit Autor de corruptione ipsius animæ ratione præditæ quoad scientiam regendi bestias, adeo, ut post lapsum debilitatæ fuerint vires Adami, ut non amplius sciret, quomodo bestia regendæ essent, quemadmodum antea. Videtur hanc corruptionem adscribere ipsi naturali pomorum illorum qualitati, non aliter, ac cum herba quædam venenata sanam hominis constitutionem corrumpit, si comedatur. Cum quicquid corruptionis insectum est, comestionem de arbore verita, id non provenerit ex qualitate illius fructus venenati, sed ex transgressione præcepti divini (II.) Occasio hic est dicendi quidpiam de ipsa illa arbore, unde denominationem acceperit, an ab ipso Deo, an a Diabolo? Quod posteriori defendit B. D. Seb. Schmidius (a) vid. & Clericus (b) qui ait, videri hanc arborem vim habuisse hominem in eo prudentiorem faciendi, quod malum suum prævaricationis agnosceret. Johann. Marck. (c) ait: dictam hanc esse arborem ita a conscientia obedientiæ præstitæ cum præmio expectando & inobedientiæ commissæ cum pœna. Utrum Clerici sententiæ Dominus

minus Observator sit addictus merito dubitatur. Si enim hæc arbor vim habuit, ut homo experientia misera, non speculando, scientiam hanc esset adepturus, quod deliquerit, ut loquitur *Anon Anglus (d)* tamen non corrumpit hominem, sed perfectionem ei majorem attulit (*III*) Ridiculum est, quod Observator tradit, *ineptum esse, qui divitem diceret scire malum paupertatis, etsi omnia omnium scripta de eo legisset.* An enim, qui legit, hos illosve in bello jaculo transfossos, aut tormenti globo capite alioque membro mutilatos esse hoc malum ignorat? An Medicus ignorat morbos, quos ipse nunquam est perpeffus? An qui Martyrum passionem legit, nescit, quale malum illi fuerint passi, etiam si omnium Martyrologiorum libros legerit? An itaque frustra leguntur historiae de tormentis E. g. quæ illata sunt Francisco Ravalliano Regicidæ? Eam ipsam ob causam talia in libris legenda traduntur, ut Lectores hæc cognoscant, immanes dolores animo concipiant & ejusmodi facinorifero detestentur. Equidem qui mala & legit & patitur, rectius illa novit quam qui tantum legit. Sed ideo ineptus non est, qui dicit divitem scire, quantum malum sit paupertas, etsi omnium omnia scripta de eo legisset. Sed qui hoc contra sole clariorem experientiam negat, ipsis ineptiis magis est ineptus.

(a) *Displ. ad Gen. II. f. 3. f. (b) in Gen. p. 18. (c) in Hist. Paradisi p. 421. (d) in Annot. Bibl. p. 6.*

§. VII. Tertiam hypothesin exhibet Autor §. IIX. quæ equidem extra controversiam posita est, quid tamen ad institutum Autoris faciat, ne cogitando quidem quenquam assequi posse arbitror. Ineptissima foret consequentia; Adamo juncta est societas, quæ ex costa ejus constructa fuit & cum Adamo summe familiariter vivere debuit, E. Adami corpus fuit lucidum. Quæ autem §. IX. dicit, magis ad rem esse videntur. Accedit enim propius ad propositum suum, nempe ad nuditatem Adami describendam, ex qua lucem deducit. Heic tamen adhuc communiori sententiæ, quanquam cum aliqua dubitandi particula *videtur* accedit. Rationes hujus dubitationis adfert *Clericus (a)* qui eam ipsam ob causam & hic Socinianorum sententiæ ad stipulatur, quod nempe primi Parentes in summa simplicitate, qualis est in

in pueris conditi, fuerint. Quæ hypothesi, cum jam dudum explosa sit, hic specialem refutationem non postulat. Videtis interea *Calovium* (b) *Scherzerum* (c) & e Calvinianis *Nicolaum Arnoldum*. (d)

(a) In *Gen. p. 23.* (b) *l. c. & in Gen. p. 336.* (c) *l. c.* (d) in *Luce in Tenebr. P. 1. p. 9. & 11.*

§. VIII. Sententia §. X. est, Adamum & Evam se in horto abdidisse in dumeta & cinxisse se foliis ficus ob aëris frigiditatem, quam ex tonitru (ita enim interpretatur: *ibat vox Dei in horto*) metuebant. Ante lapsum nempe nulla aëris & tempestatum incommoda ipsi metuenda fuerant, adeoque non curabat nuditatem suam. Verum cum peccasset & Deus statim tonitru excitasset, sentiebat, Deum sibi ob peccatum iratum esse frigusque tempestatem subsecuturum, ideo se occultabat inter dumeta & foliis se adversus frigus muniebat. Quæ omnia ex intentione Autoris eo tendunt, ut constet, per lapsum amissum esse splendorem, consequenter calorem. Verum enim vero circa hanc paradoxam Autoris sententiam notandum, (1) eandem textui sacro & circumstantiis non esse convenientem. Non enim dicitur *Gen. II. ult. Nudi erant homines, neque frigebant, sed neque pudebant.* Neque etiam postea dicit Adam *Gen. III. 10. Audiebam vocem tuam, non quia splendui, sed quia nudus sum,* adeoque quod ex superiori advertendum est, pudore tangor. Et quale hoc esset munimentum adversus frigus, circumdare se frigidissimis foliis, potius augeretur frigus. Equidem & *Clericus* (c) memorabilem habet & in aliquo cum Dno Observatore convenientem sententiam, quod putat, quando dicitur, *se nudos esse cognoverunt Gen. III. 7.* non de nuditate proprie dicta sermonem esse, (quam in rem varia adfert argumenta) sed עָרֵם h. l. sumi pro peccatore, quomodo sumi putat *Exod. XXXII. 25.* adeoque hic dicere velle Adamum, se peccatores nudatos imagine divina, ut & exponit *B. Job. Quistorpius*, (b) esse agnoverunt; it. timebam, quia peccator eram. Quæ est nova & paradoxa, ut pleraque, *Clerici* sententia. Deinde prorsus ad mentem Domini Observatoris reliqua quoque interpretatur *Clericus*. Confluerant folia & Ramos & faciebant sibi עָרֵם *scenas*, pro quo *Lutherus* *Zonas*.

nas. Omnia sane apud Clericum coacta sunt. Ejus sententiam fufè examinat Dn. *Johann. Marck*, (d) ad quem ut brevitati studeamus, hac vice B. L. remittimus. conf. *Commentatores* passim ad h. l. (II) quando Observator dicit, verborum illorum a B. *Seb. Schmidio* ita redditorum: *cum audirent vocem Dei ambulantis in horro tempore auræ diei, sensum esse hunc: Cum tonitru audiretur, ut aer refrigeret; atque ad hanc sententiam comprobendam ad lectionem Ebræam sine punctis provocat, tum (i.) non apparet, quomodo hanc suam sententiam ex literis textus, si vel maxime seponantur puncta vocalia, exsculpere velit vid. *And. Rivetus*, (d) De voce Dei audita & vento diei omnium fufiffime agit Dn. *Marck*, (e) (2.) Iterum prodit autor animus ad quaslibet sententias profanas, Sacrarum literarum vel contemptum vel libertatem pro arbitrio illas interpretandi, propensum, dum ait: eos facile intellecturos, hunc esse verborum sensum, qui *maline scripturam sine punctis intelligere, quam cum illis non intelligere*. Nempe sine punctis ipsi est juxta beneplacitum suum rectius intelligere & ad sensum quemcunque inflectere, quam cum punctis non intelligere sensu Libertinifico. Utrum puncta vocalia sint textui sacro coæva, fufè a Theologis & Criticis passim disputatum est, Negarunt ex recentioribus *Richardus Simonius* (f) *Christoph. Wittichus*, (g) Affirmativam vero sententiam vide ap. B. *Schomerum* (h) & *Job. Leusdenium*. (i) qui ex professio hac de materia egit.*

(a) ad h. l. p. 29. (b) in *Annot. p. 11. (c) de Paradiso p. 687. seq. it. p. 164. seq. (d) Tom. 1. Opp. p. 134. seq. in Gen. (e) l. c. p. 670. seq. (f) ad Pf. XXII. 17. (g) in Apbor. Theol. Comment. Epist. Ebr. annex. Decad. 3. th. 4. p. 430. (h) in Colleg. Recent. Controv. Loc. II. de Script. §. 5. (i) in Philologo Ebræo Dissert. XIV. XV. p. 154. seqq.*

§. IX. Docet Observator §. XI. Dominium hominis in serpentem & cætera animantia labefactum esse, quod ante lapsum integrum & in corruptum habuerat; Probationis loco adfert Gen. III. 15. Sed Resp. (I) Verum est; dominium in animantia post lapsum labefactum esse, sed hoc parum facit ad institutum Autoris obtinendum, ut postea dicitur. Resp. (II) Quando Autor cum *Josepho*, *Rabbinis*, *Bonfrerio* (a) *Hugone Grotio* (b) aliisque Gen. III. 15. per

per serpentem mere naturalem intelligit, apertissime Spiritui S. contradicit. Nam (1) v. i. 4. 5. Cap. III. Gen. tales Serpenti tribuuntur actiones, quæ in naturalem non cadunt. (2) singularis hic inimicitia describitur. At de serpente naturali non magis sibi metuere habebat opus, quam de aliis venenatis aut parcere nesciis bestiis. (3) Indoles contritionis capitis serpentini cessura in solatium hominibus lapsis explicationem hanc non admittit. Exiguum enim aut nullum inde resultat solatium, etsi omnibus, quotquot erant, serpentibus & citra calcanei læsionem contrita fuissent capita. vid. *B. Salomon Glassius*. (e) Nostra ergo sententia est, hoc in dicto agi de illo antiquo serpente, qui est Diabolus & Satan Apoc. XX. 2. qui totum mundum seducit, adeoque & Evam seduxit, Apoc. XII. 9. conf. Joh. VIII. 44. 2. Cor. XI. 3. *Per semen mulieris* hic non intelliguntur collective ejus posterit, ut cum Calvino, Musculo, Pareo, Beza, Rivo alisque ex hoc grege, nec non Hugone Grotio statuit Dominus Observator; sed individualiter unicus Messias Dei filius ex promissione mediata generatione secundum H. N. in temporis plenitudine exiturus. Idque prob. (1) ex appellatione. Vocatur feminis serpentini Antagonista אֲדָמָה , quod nomen in propria & famosiori significatione unum saltem notat individuum, quomodo accipitur Gen. IV. 25. XV. 3. XXI. 13. XXII. 18. 2. Sam. VII. 12. alibique passim. Esse vero individuum hoc solum Messiam, ex sequentibus innoscet. (2) Ex operis singularissimi attributione, quod est contritio capitis serpentini activa, contritionis passive interventu futura. At solus Messias serpentis caput h. e. Diaboli potentiam ac robur omne, quo nocere nobis potest, conterit h. e. destruit atque hoc pacto Satanicum regnum plenarie debellat. (3) ex Collegii Patriarchalis interpretatione Gen. IV. v. i. c. V. v. 29. (4) ex feminis hujus ad unicum Messie individuum alibi facta determinatione. Conf. Gen. XXII. 18. XXVI. 4. XXXVIII. 14. XLIX. 10. Gal. III. 16. Hebr. II. 16. alibique. Eandem hujus loci interpretationem habent LXX. Interpretes & Chaldaica Paraphrasis, de qua vid. *B. Waltherum*. (d) Nobiscum consentiunt quoque ex Calvinianis *Franciscus Junius* (e) *Sixtinus ab Amama*. (f)

(a) in b. l. (b) in b. l. (c) in *Christol. Mosaica Diss.* II. p. 2. rb. 10. 199.
 (d) in *Officin. Biblica*. p. 583. seqq. (e) in *Not. Bibl. ad b. l. & in Prelect.*
 Super Cap. III. Gen. (f) in *Anti-Barb. Bibl.* p. 218.

§. X. Quod Cl. Dn. Observator de Imperio Adami in Evam §. XII. affert, suum non probat assertum. Equidem verum est, post lapsum in Evam imperium concessum esse Adamo tale, quale ante lapsum non habuisset, An vero inde sequitur: Ergo ante lapsum Evam non certa ratione subfuisse directioni mariti sui? Minime gentium. Nam hoc Apostolus ex ipsa ratione acceptæ a Viro imaginis divinæ deducit, qua ante lapsum gavifus est Adam, 1. Cor. XI. 7. sq. conf. *Job. Marek.* (a) Differentiam eleganter exprimit & describit *Rivetus.* (b) Quod vero dicit Autor ad Co-Observatoris sui fusissime defensionem opinionem: Viris ne quidem post lapsum competere imperium in uxorem, nedum ante lapsum? (c) Pagellarum angustia haud permittit, ut specialiter in hanc sententiam inquiramus. §. XIII. Domini Observatoris transseat, nisi, quando sub finem dicit *terram, nisi Adam peccasset, sponse sua fructus egregios tulisse*, id ita intelligendum sit, quod sine molesta & curiosa opera fructus tulisset, non vero sine omni opera. Erat enim & in Paradiso terra colenda. Gen. II. 15. Sententia, quam Dn. Observator. §. XIV. inculcat, nobis non adversatur, idcirco & hanc lubentissime mittimus.

(a) l. c. p. 701. sq. (b) l. c. p. 155. (c) in *Append. der außerselnen Anmerckungen* Part. III. ubi ad argumenta e Scriptura deducta sollicitè respondere conatur.

§. XI. Sine mora ergo ad §. XV. properamus, in quo denovo portenta interpretationum Scripturæ occurrunt. Omnia autem verba sphi ut adscribamus, opus non erit. Principalia tamen adducemus; *ipsa fuerat mater.* Parum quidem situm est in eo, utrum vertatur *מִן הַיָּמִים* per *fuerat*, an per *est*, de quo disputat *Rivetus*, (a) quanquam ratio, qua probare cupit Autor in præterito vertendum esse: quod nempe alias in participio præfenti dixisset *הָיָה*, ridicula sit, cum ab usu Scripturæ perpetuo recedat, hoc verbum in participio ad denotandum præsens tempus legi. At vero non minus pia est *Brentii*, *Luberi* aliorumque interpretatio, vertendum esse in futuro, quia *futura est Mater omnium viventium*, & respectum haberi ad vitam Spiritualem in Prot-Eyangelio promissam. vid. *Calovius* (b) quanquam *Seb. Schmidius* & omnium fusissime *D. Marek* (c) de matre viventium vita naturali

turali intelligant. Quam monstrosa vero versio est Observatoris: *Eva fuerat socia Adami, qui totus erat vividus.* Ubi unquam mater pro uxore vel socia sumitur? Ubi unquam $\tau\delta$ $\eta\gamma$ nomine adjectivo (ut h. l. Observator $\tau\delta$ $\eta\gamma$ sumit) adponitur, ut significet totus? Et tamen de hac sua expositione audet pronunciare. *Ab-furdum est voce $\eta\gamma$ $\eta\gamma$ intelligere solum genus humanum.* Si absurdum est, solum genus humanum intelligi, quanto absurdus erit, solum Adamum intelligi? Et cur absurdum, per omne id, quod vivit & ab Eva tanquam Matre procedit, solum genus humanum intelligi? Quinimo conveniens non tantum, sed necessarium est totum genus humanum intelligi, quippe quod & omne & solum ab Eva tanquam Matre processit. Cum porro ait: *Abfurdum est hic, ubi nulla liberorum Adami mentio fit, de liberis cogitare, vix credere possum, tam ineptam argumentationem ab homine rationis com-pote proficisci posse.* Annon enim omne vivum sunt liberi Eve? Et vero ideo mater intelligi nequit, ubi liberorum non fit expressa mentio? Gen. II. 24. Exod. XXI. 17. Hieb. XVII. 14. Jer. XV. 8. Ol. X. 14. Matth. XV. 4. Marc. VII. 10. Et innumera talia Concordantiarum nobis libri suppenditabunt. Denique quænam connexio, quis sensus est verborum: Adam appellavit uxorem suam Evam, i. e. vividam, quia nutrix & socia fuerat Adami, qui totus, quantus erat, vividus fuit?

(a) l. c. p. 159. (b) in Bibl. Illust. p. 249. (c) l. c. p. 834. 59.

§. XII. Ultimam tandem *Cl. Dn. Observator* hypothesein sistit. §. XVI. eaque potissimum circa vestes primorum Parentum occupata est. Sed difficile admodum est con-jicere, cur hoc de vestibus Adamo factis proponat Autor. Cum vero quærit: Cur Deus sub Zona temperata & satis calida voluerit vestibus uti Adamum & Evam? vere iterum ineptit: Cur non & eos hodie, qui sub zona temperata vivunt, interrogat, cur vestibus utantur? Cur non & Hallenses suos interrogat, cur sæviente nonnunquam æstu vestibus nihilominus utantur? Quod illi responsuri sunt, suæ quæstioni haud difficulter applicari poterit.

§. XIII. Relictis hypotheseibus utriusque generis, progreditur Autor ad argumenta, quibus splendorem corporis Adami putat probari posse. Primum autem illorum §. XVII. desumptum

D

est

est ex dominio Adami in animantes, quod ipsemet pro tali habet, quod suspicionem pariat. Ut iusto ordine hoc diluamus argumentum Resp. (I.) in genere. Supra promiserat Autor, se in re gravioris momenti, qualis hæc sit, nolle uti levis argumentis, sed indubitam veritatem indubitatis & invictis stabilire se velle argumentis. Id vero cum non faciat, sed militem præmittat levissimæ armaturæ, qui suspiciunculam tantum splendoris pariat & propositam thesin aliquo tantum modo, ut loquitur, probet, quis non inde iustissime concluderet, ipsum juxta verba §. II. causam prodere, quam bona fide defendendam suscepit? Rf. (II.) in specie. Si ponamus, ut poni omnino debet, dominium Adami in animantes longe quænam ista est consequentiæ chimæra, E. ante lapsum per splendorem id fuit exercitum? Ante exerceri poterat per splendorem, E. vere per splendorem exercitum est. Sol dominium suum agitat per splendorem. E. idem per lumen & Adamus exercuit. Si aliud fuit dominium Adami, quam nunc est, nihil obstat quo minus credatur, illud fuisse exercitum per splendorem. Parum abest, quin febrim lectori concilient tam febriculosa argumenta. Apte exerceri poterat Adami dominium per Angelos, tanquam administratorios Spiritus, iusta celerrime & potentissime exercentes, quibus DEUS hodie, nedum ante lapsum injunxit, ut hominibus officia sua præstarent. Pf. XCI. n. E. per Angelos revera fuit administratum. Sol dominium suum in universa exercet per calorem, quo omnia vivificat. E. & Adamus. Si aliud est dominium, quo gubernatur hodie Resp. Veneta, Batava, Romana, quam olim, ergo nihil obstat, quo minus credatur, fuisse illud vel Monarchicum, vel Democraticum. A dominio solis figurato ad proprie dictum nulla est consequentiæ. A remotione speciei unius ad positionem alterius, si plures dantur species, nulla est sequela.

§. XIV. Alterum argumentum, quod innicitur hypothesibus prioris generis, ut Autor testatur, occurrit §. XVIII. Qui cum varia, quæ virgula censoria notanda sunt, exhibeat, totus hic apponendus: *Adamum splenduisse, ita sonat, liquet satis etiam ex eo, quod post esum fructus veriti bona & mala intelligebat. Etenim cum bona & mala sensu solum, non intellectu percipiuntur, vid. §. VII. oportet*
Adamo

*Adamo, antequam vetiro pomo vefceretur, aliquid adhæſiſſe, quod frigoris e. g. moleſtias ab eo arceret. Quid autem eſt, quod nos ab frigoris injuria tam immunes ſervare queat, quam ſplendor aliquis igneus? Sed & cæteras, quibus hodiè obnoxii ſumus, moleſtias tollebat olim in Adamo ſplendor igneus. Famem tollebat ſplendor, ſitim tollebat, morbos quosvis tollebat, affectus denique ipſos conſpicebat. Omnia enim mala hæc oriuntur ex intemperte atque impeditione morus ſanguinis ac ſpiritus animalium, ut vis ſplendoris ignei omnia vaſa, per qua curſitant ſanguis & ſpiritus animales, in Adamo ita ſenſum pervagari & communire poterat; ut tollerentur omnia, que eorum curſum & temperiem impedi-
 rent. Verbo: Adamus & carebat, & ſenſum magis fame, ſiti affectibus, frigore morborumque cruentaribus non minus caruiſſet, quam ipſe ille Sol, qui nos & fovet & alit quotidie. Haſtenuſ audivimus Cl. Domini Obſervatorem, nunc & nos audiat. Respondemus vero. (I.) Eandem ſupra jam inſtantiſ dilutam hic redire hypotheſin: *Bona & mala ſenſu ſolum, non intellectu percipi.* Quanquam enim etiam juxta Ariſtotelem omnis cognitio incipiat a ſenſibus, ex eo tamen non ſequitur, bona & mala ideo ab intellectu non percipi, ut plane contrarium evinci queat, quin cognitio a ſenſibus incipit & a ſenſibus ad intellectum diffunditur; Ergo cum ſenſus percep-
 runt, intellectus percepta cognofcit. Præterea ſenſus cognitio-
 nem ad intellectum deferunt, non tantum immediatè & directè, ſed etiam mediatè & analogice. Qui enim nunquam eſt capite plexus, nec unquam fame enecatus, nec feбри aut peſte afflictus, cognofcere tamen hæc mala poteſt ex analogia cum malis aliis, vel in hominibus vel in beſtiis animadverſis (II.) Cum ait Autor, neceſſe fuiſſe, ut Adamo aliquid adhæſerit, quod frigoris moleſtias arceret, cur non meminit ejus, quod ſupra dixerat, ne quidem videri Adamum & Evam etiam poſt lapſum opus habuiſſe veſtibus, cum vixerint ſub Zona temperata & ſatis calida. Quo-
 modo ita frigoris moleſtiæ metuī poterant? Ipſe Autor ſatis ſibi non conſtat. (III.) Cum porro inquit: *Quid eſt, quod nos a frigoris injuria tam immunes ſervare queat, quam ſplendor aliquis igneus?* At in hypocauftis noſtris ſine omni igneo corporum noſtrorum ſplendore a frigore conſervamur. Et in calidioribus regionibus ſolæ veſtes immunes nos a frigore præſtant. Et calor aliquis
 D 2 in*

in corporibus esse potest sine omni luce. (IV.) Cum ait, famem etiam sustulisse splendorem illum igneum & sicim morbos, quosvis affectus denique; hæc enim omnia oriri ex intemperie, quam sustulerit splendor ille igneus; ne quidem capi potest, quomodo splendor igneus possit vasa omnia humani corporis pervagari & ita communire, ne quid damni acciperet ab externis injuriis corpus. Quæ est proportio inter lucem & ejusmodi effectus? Hanc si nobis demonstraverit Dominus Observator, magnus Apollo erit. (V.) Cum ait: *Adamum & caruisse & sensim magis caruisse* (ergo non fuit simul semelque post creationem ab omni fame, siti, morbis &c. immunis, sed sensim ad immunitatem illam pervenit) *fame, siti, affectibus, frigore, morborumque cruciatibus, non minus ac ipse Sol, qui nos fovet & alit quotidie.* Quid hic velit Autor, ne Oedipus quidem divinari poterit. Ergone Adam in statu Innocentiæ famem non cibis & sicim non potu sedavit, sed luce? Ita equidem ante sexennium & quod excurrit, pervasi fuerant quidam homines simplices, qui in grassante tum frumenti penuria liberos suos panem efflagitantes Soli adversos posuerunt eo pacto minui famem putantes. Aut Adamum ne totum facit solarem, ut nulla re non aliter ac Sol, unquam indiguerit?

§. XV. Ridicula denique argumentatio §. XIX. legitur. Quicumque nescit se nudum esse, ejus corpus igneo splendore lucet: Quicumque corpus contra frigus non defendit nec defendere opus habet, is splendore igneo est collustratus Risum teneatis Amici! Americani nudi incedunt, neque frigus ullum sentiunt. E. corpora eorum splendore igneo gaudent? Equidem non negandum esse putaverim & in Paradiso futuram fuisse qualemcunque frigoris & caloris, pluviarum & serenitatis, ventorum item & tranquilli aëris vicissitudinem, quanquam talem, quæ felicitatem primorum hominum, ad quam conditi erant, interturbare non possit. Quam enim hodie in excessu nonnunquam sæviunt venti, cadunt pluviae, ingruit frigus, id ex ea maledictione promanare omnino putandum est, qua post lapsum hominem ob peccatum, & ob hominem universam terram punivit justissimum Numen. Quanquam vero (quod tamen rectius sentientium iudicio relinquimus) ponatur, pluvii, ventis frigori paulo immodera-

deratori locum in Paradiso fuisse, exinde tamen felicitati ipsi primorum hominum nihil potuit decedere. Ut enim non obstante Paradisiaca felicitate terra labore humano aranda & colenda erat; Quod si omisum fuisset, fructumque sine dubio aut nullum aut inacrum tulisset, ita absurdum haud esse videtur, media quaedam adversus frigus nonnunquam ingruens, adversus pluviam nonnunquam exuberantem; itemque adversus vel caloris siccitatisque & ventorum quendam excessum a primo homine fuisse adhibita. Invidete enim sequitur: Si terra colenda fuit, ut fructum ferret: E. si culta non fuisset, fructum tanta vel ubertate vel bonitate non tulisset. Colere vero terram non infert tantum arationem & occationem, sed impedimentorum etiam remotionem. Quae sicut primævæ felicitati ideo, quia sine omni tædio & molestia, corpore quippe humano optime validissimeque constituto, peragebantur, nihil derogassent. Quomodo illa cura derogare potuit, quæ impendebatur in quaecunque frigus calore aliaque incommoda aeris arcenda? Nempe felicitas primi hominis non absoluta fuerat, sed certo ordini divinitus adstricta, quem si migrasset primus homo, æque citra dubium peccasset, ac si ex arbore verita commedisset. Si itaque unius ordinis necessaria observatio felicitatem primi hominis non destruxisset, neque destruxisset necessitas observandi alterius ordinis. Erat enim homo tanquam conditus cum rationali anima intra rationabilem quoque ordinem modumque ad perfectionem in altera vita obtinendam deducendus, qua de re superiori capite egimus. Quod & arbor vitæ comprobavit, si verum est, vitam per illius esum conservatam in primævo statu fuisse. conf. quæ a nobis in Procemio dicta sunt. Ut vero depellerentur ejusmodi incommoda minora, infinita fuerant in illo statu, partim in natura ipsa, partim in Dei peculiari providentia, præsidia, (de quibus diximus C. I.) ut hinc ad corporis lucem argumentari sit concludere a genere ad speciem.

§. XVI. Nunc videamus, quomodo cætera Observatoris argumenta sint comparata. Ita vero ipse ratiocinatur. §. XX. Sequitur pena illa, qua dominium Adami in animantes est sublatum, sane illud non poterat non ab Adamo abesse, cum splendor igneus ab eo recessisset. Namque splendor ille, ut supra diximus §. XVII, erat Adamo blandus

quasi conciliator animalium, ita ut hec propter illum, ad nutum Adami facerent, que is volebat. Rf. (I.) in genere. Cum Autor hic provocat ad §. XVII. suæ Observationis, non possum non, quin illum remittam ad §. XIII. hujus capituli, ubi satis efficacissime ostensum est, suspitioni illi, quam ibi proposuit, parum admodum tribuendum esse. Rf. (II.) in specie; Cum hic profiteretur, splendorem illum fuisse Adamo quasi blandum conciliatorem animalium, ut hec propter illum ad nutum Adami facerent, que is volebat, merito dubitatur, utrum splendor igneus animalia ei, qui illo gaudet, conciliet potius quam ea ab illo alieniora reddat. Cum videamus & quotidiana experientia edoceamur, animalia ignem potius fugere, quam eodem delectari.

§. XVII. Argumentum §. XXI. adductum non est diversum ab eo, ut ipse Autor haud diffidetur, quod §. XVII. urserat. Hoc ergo cadente illud subsistere nequit. Quæ enim unquam esse potest connexio lucis in corpore humano & caloris cum sanitate hominis & cum dolorum *absentia*? Ex temperamenti primarum, caloris, frigoris, humiditatis, siccitatis æqualitate optimam corporis constitutionem Physicorum Medicorumque filii ante hac derivarunt, nunquam ex lucis cum calore mixtura. vid. omnino Dn. *Præses** Nec argumentum ex luce atque calore Solis desumptum, in quo splendor, si ita cum Autore loqui fas erit, igneus sive calidus, constantiam & perpetuitatem corpori solari conciliat, ad hominem trahi potest deberque, cum aliud longe temperamentum requiratur ad corpus animatum variis membris & materiis constans, quam inanimatum, quod caloris vehementia destruit potius quam conservat, cum Solem conservet potius, quam destruat. Quemadmodum alia inanimata, utpote aurum frigus potius conservat, quam destruit. Lux vero ad corporis compositi vel conservationem vel destructionem nihil prorsus facere potest, uti nec Sol per lucem, sed per igneum calorem conservatur, quippe qui quantum quantus est, totus ignis est. Lucis alia operatio non est, nisi ut corpus oculis sistat conspiciendum & ideo pulchritudinem ei quandam conciliet * in *Not. Christ. p. 488. sqq.*

§. XVIII. Repetit §. XXII. Dn. Observator ea, quæ iam supra inculcaverat, igneum splendorem Adami corpus ita affectis, ut

31
ut omnem sanguinem omnesque humores a putredine & corruptione defendisset & adeo ille sine molesto labore fructus ex terra eliquisset. Quod Autor eo usque non creditur, quousque non ostenderit nexum inter splendorem igneum & validam perfectamque corporis constitutionem. Qua de materia paulo antedictum est.

§. XIX. Alia adhuc argumenta §. XXIII. in medium profert Dn. Observator, quibus maximum pondus ac robor inesse putat. Considerabimus illa seorsim. Primum in hoc §. argumentum est: Si homo post lapsum pulveræ naturæ fuit, tum ante lapsum splendorei infuit. Atqui verum est prius, E. & posterius Resp. (I.) Citius ita colligerem: Si Adamus post lapsum pulveræ naturæ fuit, tum ante lapsum aureæ fuit naturæ. Ut ad minimum summa materiæ dignitas infimæ ejus vilitati opponeretur. Quis enim iterum est nexus: Pulveræ naturæ nunc est, E. antea fuit splendide? Fungis ejusmodi consecutiones veritas & citius persuadere poterit Dn. Observator, quam hominibus sana ratione utentibus. Resp. (II.) Adamus non demum post lapsum factus est pulvis, sed jam ante lapsum talis notorie, ipso DEO dicente, fuit. Quomodo itaque ex oppositione lapsus ad statum integritatis hinc colligere potest Autor? Verba autem illa: *Pulvis es & in pulverem revertaris*, Adamo post lapsum non exprobrant pulveream naturam, sed occasione pulverulentæ naturæ mortem seu in pulverem reversionem. Si itaque a statu lapsus colligendum esset ad statum integritatis, collectio talis futura esset: Si Adamus post lapsum moritur, E. ante lapsum fuit splendidus. Quam collectionem & pueri ridebunt. Et tamen Autor joco credo, ad hanc consequentiam dicit *Illam manifestissime arguere splendorem*. Splendor nempe ille Adamicus ita perstringit oculos Autoris, ut in meras tenebras degenerent, & consequentiæ monstrum non videant, sicut fieri solet, cum ipsum solis discum intuemur. Quæ de splendore Adami pronuntiat, quod corpus ipsius inviolabile & incorruptibile reddiderit, principium perunt, nec vel suspicionem pariunt, nedum indubitam veritatem, adeoque causam, quam probandam in se suscepit, produnt potius, quam juvant. Alterum argumentum, quo suum signatum stabilire audet Autor, hujus est tenoris: *Nisi statuat* (si statuat, voluit dicere) *Adamo integro nihil prater terram nasuram fuisse,*
plave

plane. *Dei oratio caret omni sensu & emphasi.* Quid hic velit, vix intelligi potest. Emphasis locutionis divina non in eo consistit, ut Adam post lapsum sit terrea; ante lapsum vero nobilioris naturae; quippe quod verbalegenti ne in mentem quidem venire poterat. Sed cum sit terrea natura & ante lapsum & post lapsum, nunc post lapsum per mortem in terram debeat redire.

§. XX. Consecutio, qua §. XXIV. conspicitur, lepidissimus profecto est: *Adam vorus fuit vividus. E. spectavit illum vividissimum splendorem, quem amiserat.* O lepidissimum caput! Quicquid in buccam venit, evomit. De absorta illa & insipida illius loci interpretatione supra actum est, consequentia vero plane miserabilis est & ne quidem refutatione digna.

§. XXI. Satis impudenter ergo concludit Autor §. XXV. *Spero rationes meas ita esse comparatas, ut equo Lectori satisfaciant.* Vix credi potest, hæc serio ab Autore esse dicta. Et nisi illata hæc observatio libro esset, qui ab hominibus Christianis & Eruditionis fama inclyctis proficiscitur, suspicio non injusta foret, cum solum in finem scriptum illum esse, ut Spiritui S. in Scriptura S. loquenti illuderet, exque illa nasum cereum faceret, in quamcunque quis vellet partem flexibilem, ut nempe hoc pacto ex omni religione ludus & fabula redderetur & Libertinismus plenis velis in Christianismum inveheretur. Quod tamen ut avertat Benignissimum Numen, est, quod ardentissimis exoramus precibus.

§. XXII. Accedamus vero ad §. XXVI. in quo Autor prodat argumentum, quod ipse equidem appendicis tantum loco adijcit, nec indubitatum esse, ut cætera, vult, inter omnia tamen est speciosissimum. Tractavit illum *Dominus Præses* (a) tuncque omnino illustrata hanc in rem exempla *Mosis*, Exod. XXXIV. 29, 35. 2. *Cor.* III. 13. *Christi* Matth. XVII. 2. *Mosis & Elia*, Luc. IX. 31. Operæ pretium omnino esse videtur, ut singula seorsum ponderentur. Quod itaque (I.) attinet exemplum *Mosis*, notamus *Jesuitam Revererium* (b) jam olim observasse, quod Moses Barcephas docuerit: Adamum edictori Paradisi loco insidentem augusta autoritate & Majestate actali vultus splendore fulsisse, qualem emicuisse & effulsisse e facie *Mosis* Exod. XXXIV. memoratur. An eadem fontentia fuerit *Anastasi Simaitæ*, ex quo hæc verba *Barib.* (c) allegat:

erat Adam totus lucidus & Dei formis & imago quadam, ut ita loquar, Deo similis, confidenter haud dixerit. Poterat ex hoc loco ab Observatore fortius argumentum, quam omnia ea sunt, quae in Observationibus apparent, pro luce corporis Adami desumi. Si enim Mosi debuit per lucem autoritas conciliari, quanto magis Adamo totius mundi & omnium ex se genitorum Domino? Unde etiam praesentari debuit omnibus animantibus tanquam herus ipsorum, Gen. II. 20. Verum enim vero, quo minus huic argumentum sufficiens concludendi robur concedamus, duo nos commovent. Primo, quia populus, cui praesesse debebat, ingenio erat turbulento & ob quas-cunque causas rebelli, itaque necessum fuerat, ut autoritas ei extra-ordinario quodam signo conciliaretur, cujus intuitu timorem & erga Deum & erga Mosen conciperent, huiusque mandatis obsequiosi essent. Quod vero in integritatis statu, in quo ab humana natura omnis exulabat defectus, omne vitium, omnesque per ipsam concreatae imaginis divinae bonitatem & perfectionem Dei voluntati & ordini ab ipso constituto sponte sese & sine ulla reluctatione subiciebant, locum non invenisse ex se intelligitur. Ab extraordinario ad ordinarium non valet consequentia. Quod si dixeris, saltem tali signo majestatis indice discerni a reliquis hominibus bestiarum intuitu debuisse Adamum, ut illi herum suum & omnium caput, cum intellectu & scientia destituerentur, adeoque ex interno principio agnoscere eundem haud possent, primo statim ejus aspectu praeter omnibus aliis hominibus, ex ipso ortis, venerari atque timere discerent, tum in memoriam revocandum nobis est; non solum Adamum dominium in creaturas per Dei imaginem obtinuisse, sed quoslibet alios ex ipso descendentes, quippe per ipsam generationem eadem imagine instructos. Quorum corpora si simul luxisset, quomodo bestiae Adamum, ut majore ipsum reverentia quam reliquos prosequi possent, dignoscere valuissent? Praeterea anne bestis rationis tribuimus usum, ut ex splendidiore luce magnificentiorem Majestatis Regiae splendorem colligerent & demissiore animi corporisque brutalis humilitate juxta *Barcepbam* eundem colerent & adorarent? Ut ipsum praetereuntes Elephas quidem proboscide ad pedes illius demissa, & bos genu ad terram inclinato & canis ore ad risum & cauda ad blanditiem composita & equus hinnitu obsequium suum & promptitudinem testante & Leo corpore in

E

terram

terram prostrato, & caper barbæ suæ frequenti motitatione & lusciniâ atque alauda cantus sui musica (vavissimâque dulcedine salutarent? Saltem inquires, signo quopiam honoris & Autoritatis Adamus a posteritate sua, quæ in infinitam hominum copiam temporis annorumque successu excrefcere poterat, distingvi debuit, ut communis omnium parens a filiis suis atque Nepotibus & universi generis humani caput a nata ex se posteritate illico posset agnosci colique. Nec vero illustrius hujus rei indicium esse potuisset, nisi lucem. At cum hodie aliæ sint distingvendi Imperantes a parentibus notæ præter lucem, utpote ministrorum præuentivum & subsequentiũ comitatus, qui, quia in innocentia statu & ordo alicujus regiminis & obsequii, consentiente Theologorum doctrina, locum habuisset, Adamo denegari non poterat, ultro pater, infirmam esse a necessitate distingvendi superiorem ab inferiori, Regem a subdito ad hoc illudve signum honoris externum consequentiam. Id quod Philosophi ajunt esse argumentari a genere ad speciem affirmative, illudque vitiosum esse pronuntiant. Deinde vero ab exemplo Mosis facie sua lucentis ad Adamum pariter lucentem ideo nulla est consecutio, quia disertis id de Mose refertur verbis, non item de Adamo. Ut adeo in contrariam potius partem colligendum videatur, quia de Mosis facie, quod luce quadam singulari conspicua fuerit, expressam narrationem, ut institueret, rem memoria dignam judicavit Spiritus S. E. si Adamus in illo integritatis statu in externo habitu formaque peculiari quadam prærogativa eminuisset, verisimile est, nec hoc præteritis eundem Spiritum, quo minus nobis revelasset. Id vero cum haud fecerit, documento id est, talem lucem Adamum non circumdedit, conf. quæ Cap. I. dicta sunt. Tercio Conjunctio hominis cum Deo non necessario infert claritatem faciei, cum innumeri Deum viderent, quorum ideo facies splendida facta non est, sed dispositio liberrimo Dei arbitrio relinquenda est. Ubi vero is, qui Dei interiori amicitia conjuncti fuerunt, splendor tribuitur, quod & circa Angelos factum, Matth. XXII. 3. Luc. XXIV. 4. autoritas missionis insinuat. vid. Rivetus, (d) notatque ex Luca Brugenſi Polus (e) Regno Satana tenebra congruunt ob honorem & miseriam, regno Dei splendor & lux ob beatam lætitiã (II.) Cur Christus in monte splendere debuerit, gravissima omnino ratio fuit vid.

B. Chem-

B. Chemnitius (f) ubi notandum, novum hunc & inusitatum splendorem corpori Christi accessisse non ab extrinseco & circumstante aliquo corpore, quod radios in Domini faciem transfuderit, ceu procul dubio intelligit Dn. Observator, *sed ipsius faciem ut solem, resplenduisse*. Huncque splendorem vestes penetrantem non prius in vestes Christi, deinde in corpus fuisse transfusum, sed ab ipso corpore exortum & Collucutoribus quoque claritatem illam dispensasse, ut loquitur Summe Venerabilis atque Magnif. Dn. D. *Jo. Fried. Mayer. Theologus supra omnem laudem nostram positus, Patronus noster filiali cultu ac obsequio prosequendus. (III.)* Exemplum Moſis & Eliæ in monte splendentium causam Observatoris non juvat. Hi enim splenduerunt tanquam incolæ gloriæ, quibus hæc majestas solis reservata est. vid. de hac beatorum claritate *B. Job. Gerbardus (b)* Plura qui scire desiderat de hac Moſis & Eliæ apparitione, adeat modo adductum Magnif. Dn. D. *Mayerum (i)* Quemadmodum vero, qui Regis vel principis aulæ inferuntur, adeoque Regi vel Principi arctius ununtur, hoc ipſo vestibus splendidis splendidioribus, splendidissimis, pro dispositione Regis vel Principis induuntur ad designandam Regis vel Principis illius Majestatem & honorem, ab aliis his Regis & Principis amicis habendum, ut tamen nonnulli in aula versentur nihilominus, qui nullis splendidis vestibus incedunt. Ita & in regno Dei, qui ita ordinavit, ut nonnulli, utpote beati, splendidissimis vestibus gaudeant, alii ut Moſes aliquando extra ordinem splendidis. Ut autem hoc ab arbitrio divino dependet, arbitrium autem divinum non nisi ex revelatione innotescit, ita frustra ex unione cum Deo concludetur pro splendore corporis, nisi simul dispositio & voluntas divina ex revelatione probetur. Quin imo in contrarium potius argumentari licebit, ceu supra jam dictum. Omnium autem minime a splendore corporis Moſis & Beatorum, qui ad hoc tantum collatus est, quod ex supra notatis jamdum patet, ut majestatem personæ & rei tum gestæ designare deberet, concludere licet ad talem splendorem corporis Adami, qualem confingit Dn. Observator, qui nempe corpus Adami aptum reddere deberet ad omnes actiones vitales exercendas & per quem præservatus fuisset ab omnibus morbis, affectibus inordinatis, ira,

ira, odio, siti, fame. Qualis miraculosus & paradoxus splendor, si in corpore Adami extitisset, memorari a S. Scriptoribus debuisset.

(a) in *Noët. Christ.* p. 442. (b) *Comment. in Gen.* p. 167. (c) in *Advers.* p. 1940. (d) *l. c.* p. 1205. (e) in *Synops. Crit. ad b. l.* (f) in *Harm.* p. 963. (g) in *Diff. Sel. Diss.* p. 81. (h) *LL. Theol. Loc. ult.* p. 321. (i) *l. c.* p. 84. 199.

§. XXIII. Promittit quidem Dn. Observator. §. XXVII. & ult. se posthac hoc argumentum ex conversatione cum Deo deductum amplius declarare & vim ex eo concludendi ostendere velle, imo alia etiam argumenta splendorem illum Adamiticum probantia adjicere velle. Sed cum solum hoc argumentum qualemcunque speciem habeat, cætera omnia vero ne suspiciunculam quidem ullam, ut Observatori placuit loqui, movere apta sint, omnino necessarium fuisset, nisi semetipso iudice causam suam prodere veller, fortiora illa argumenta producere. Quod denique ait: *Cæterorum opiniones tam esse frivolas, aut mancas, ut nihil plane aut voluptatis aut utilitatis inde resulter, risum potius quam responsum meretur.*

§. XXIV. Antequam vero toti tractationi colophonem imponamus, argumentum, quod forte ex nomine *Adam* formari posset, solvemus. Vox אָדָם vulgo a rubore derivatur, ut omnes Lexicographi testantur; Hinc eo nomine primum hominem esse insignitum, quia e terra rufa creatus, opinantur nonnulli. vid. *Bewerlandus* (a) Hanc derivationem Dn. D. *Majus* (b) incertam esse dicit, neque constare, utrum ex rubra an alia terra conditus sit *Adam*. Commodiorem derivationem esse *Ludolphi*, cui ex Æthiopica lingua *Adama* sit *iucundum, elegans, amenum*. In Arabica quoque lingua significare *candere*. Formositatem quoque in ipsis sacris notare. Prov. XIII. 21. 1. Sam. XVII. 42. Porro, quando pulchritudo ad colores transfertur, tum אָדָם significare *splendere, nitere*. Cant. V. 2. *sponsus meus candidus & lucidus*. Aptissimum esse *Adami* nomen, cum *Adam* sit compendium omnis pulchritudinis, sed eam non tantum quærendam in corporis forma, sed potissimum in animæ donis. Neque impedire, quod videatur Deus hoc nomen e terra derivare, Gen. III. 19. Id enim fieri per allusionem. Speciose equidem hæc a Domino *Majo* proponun-

ponuntur, sed tamen ultimum argumentum non satis elidi vide-
tur. Nimis enim emphatica sunt verba: *Terra es &c.* Unde non
immerito dubitat *Clericus*, utrum a formositate dicatur, cujus ob-
servatio c. l. inepta non est, Adamum nempe non immediate ab
אֲדָמָה, si talis apud Antiquos radix exstiterit, sed ab אֶרֶץ
terra dici, quippe quod nimis clare insinuet Deus: *Terra es &c.*
vid. *B. König (d) Franciscus Bormannus. (e)* Si autem vel maxime
etiam splendere significaret, tamen inde firmum argumentum pro
facie aut corpore Adami splendente non caperetur. Nam ex
Etymologia infirma sunt argumenta, quod vel ipsa experientia
comprobat. Quidam vocantur *Christiani* (nomen satis honorifi-
cum!) sed vitam Christiano haud dignam proh dolor! agunt. Alii
splendida satis gerunt nomina, facta tamen eorum satis, ut ita
loquar, fordida sunt. Bene sonat, si de aliquo affirmare licet,
Nomen & omen habet. Sed hodie vulgo illa auditur vox: No-
men, non omen habet. Nomen prætereaque nihil. Quanquam
hæc omnia non quadrent in Adamum integrum, notum tamen
in univèrsum est, argumenta ex nominibus desumpta esse infir-
ma. Plura addere pagellarum vetat angustia, Deo interim beni-
gnissimo pro præstito divino auxilio sit laus & gloria nunc &
porro in æternum, cum nos ad gloriosissimæ beatitudinis nunquam
finiendæ statum deduxerit.

- (a) in *Dissert. de Pecc. Orig.* p. 15. (b) in *Exerc. Sacr.* p. 267. seq.
(c) in *Pentateuch.* p. 12. (d) *Theol. pos. L. d. Hom.* p. 54. §. 233.
(e) in *Synops. Tom. 1.* p. 387. §. 875.

F I N I S.

Nobilissime ac Clarissime DN. RESPONDENS

Non satis est furculum florentissimo stemmate esse ortum, nisi & ipse gemmas suas floriferas prodat: Sic & non satis est Splendidissimis majoribus ac parentibus esse natum, nisi & bona in doles conspiciantur vestigia. Probe id pensitas, Clarissime DN. SLEDANE, atque hinc non exquiescis in hac gloria, quod optimos, ex quibus ortum trabis, recensere queas majores, inter quos adhuc fulget & de Stralsundensi Ecclesia eo magis, magisque mereri pergit Maxime reverendus tuus parens, Fautor ac amicus noster singulariter colendus; Verum & laudabilissime eorundem conaris premere vestigia, quemadmodum & presenti doctissimo specimine academico publico spem præbes haud dubiam, fore, ut & in te immortalis SLEDANORUM fama sit perennatura. Gratulor propterea amicus & Celeberrimo tuo Dn. Parenti de hoc gaudio, quod ex diligentia nati sui persensit, voveoque ex toto pectore, ut plurima adhuc alia gaudia ipsi modi creentur. Et Tibi Gratulor Clarissime Dn. Respondens de laudabili conatu. Adsit tibi porro Spiritus S. sua Gratia, ut spem illam bene de te conceptam indies magis magisque expleas, inque egregium totius Ecclesie Orbisque literarii ornamentum ex voto quam felicissime emergas. Vale in Domino. Ceterum semper sum.

Scrib Rostoch. d. 18. Dec.

Anno 1706.

Claritat. T.

Additissimus

Z. GRAPIUS. D. P. P. & U. D. M.
h. t. Academiæ RECTOR, & FCtis
Theol. DECANUS.

Ad

NOBILISS. ET CLARISSIMUM HUIUS DISPUTATIONIS AUCTOREM.

Cum præsentem materiam pertractandam aggredieris, Doctissime SLEDANE, duo statim in Te, quæ singulari me voluptate affecerunt, deprehendi, Simplicem Veritatis, quam ubique profiteris, amorem, cujus impulsa religio Tibi est, a doctrina sancto quodam consensu in Ecclesia nostra recepta, vel larum unquam recedere, & ingenii iudicii que Tui candorem, quoque recenter ab iis, qui ex universa religione nostra, ipsaque Sacratissima Scriptura lumen fabulamque faciunt, ad suspectam profanis hominibus faciendam fidei nostræ Sanctitatem, inventa & regeſta fuerunt, solito examine dissectis & repellis. Attulisti hunc ad nos animum ex illa Academia, in qua imperterritum invicta veritatis propugnatorum, illustre Ecclesie nostra si-

dus

337
dus, D. MAYERUM, eo cum successu fruētūque audivisti, qui in presentē
exercitatione Tua plevo se lumine prodit. Eundem in hac nostrā ita roborasti
simul & perfecisti ut maximi minimique & amarent Te plurimum
& patria pariter Tuā Patrique nonnisi præclara qualibet de Te & salu-
taria pollicerentur Nec enim ex illa animi Tui, qua in omnibus negotiis
Tuis Deum extimescis, eique Te totum das atque permittis, pietate, ex il-
lo in omne Sacrorum studiorum genus ardore, nisi spes in Ecclesia olim sa-
lutem amplissima concipi potest atque foveri. Faxit Deus, ut eadem ali-
quando multo cum favore expletam videat amantissimus Tui PARENS,
cujus in Ecclesiam suam meritis laboribusque, quos Patria merito asti-
mat colitque, si hoc quasi præmium accesserit & solatio in senectute recrea-
bitur solido & fructum officii fideliter administrati ad posteritatem etiam
diffunder.

Scr. Roft. die XVI Decembr.

A. M DCC VI.

DISPUTATIONIS TUÆ PRÆSES

Viro

Maxime Rev. atque Amplissimo

DN. ALBERTO SLEDANO

Pastori ad D. Jacobi apud Sundenses longe meritisimo,

Eautori atque in Christo, Patri suo quovis honoris & amoris
cultu prosequendo,

S. P.

EGregia sane & notatu digna sunt verba D. Hieronymi alicubi
diferentis: Meum propositum est antiquos legere, probare singu-
la, retinere, que bona sunt, & a fide Ecclesie non recedere. Uti-
nam hæc omnium animis inscripta essent! Sed proh! hodi-
erna tempora, ubi monstruosus sentiendi & credendi liber-
tinismus regnat, vix unum alterumve sistunt, cui pura ac vera Reli-
gio curæ cordique est. Antiquos, quod non miraberis, legunt, sed
ut suos stabiliant errores. Singula probant, iudicio enim discretivo
pollent, sed mala retinent, quæ bona sunt, nescio quo impetu im-
pugnant evertuntque. A fide Ecclesie recedere religio ipsi non est.
Ut paucis exponam, quod res est: Nova illis placent, antiqua dis-
spicent. Vetera sepius probata igne, non intelligunt, aut negli-
gunt. Hæc ut prolixè declarem, Vir Maxime Rev. nulla postulat ne-
cessitas, cum jam in vulgus notissima sint. Non sine lachrymis arden-
tissimis larvati illius Democriti scripta leguntur pestilentissima, qui-
bus antiquam veritatem per aliquot jam annos impugnavit. Non-
dum

dum ipſius exſtinctus eſt furor. Veritatem non tantum cœleſtem, verum etiam Viros de Eccleſia noſtra meritiſſimos diabolicis ſcommatibus, quotidie proſcindit. Quid de Obſervatoribus Halenſibus, ut alios hujus furſuris homines ſilentio præteream, ſit judicandum; iſ ſacili adverſet negotio, qui præconceptis opinionibus obrutus non eſt. Miracula illi divina extenuant. Miracula fingunt. Veritatem divinam indubitatis rationibus defendere ſe fatiſ audacter pronunciant: Evertunt tamen veritatem. Fingunt, quod libet. Argumentiſ pugnant, ſed ſtramineiſ & ſiculneiſ. Latibula quærunť, ſed nullibi tuiti ſunt, quod non ſolum a Celeberrimiſ Viriſ, qui placita Halenſium ſub examen hæcenus revocarunt, evidentiffime demonſtratum eſt, ſed & præſens Filii Tui, *Vir Ampliffime*, Diſſertatio & egregie & fatiſ *ſolide* docet. Nunc vides, quo hæcce mea tendant. In laudes dilectiſſimi Filii Tui & mei in Collegio, privatiſſimo Auditoriſ hæcenus jucundiſſimi, lubentiſſime excurrerem, niſi ipſius modeſtia ſilentium quaſi imperaret. Ne vero nihil plane dixiſſe videar, paucis, cum & Viri ſupra laudem meam poſiti de ipſo loquantur, apponam, adulari enim haut licet, quæ veritati omnino conſona ſunt: Aurea illa Hieronymi, ſupra a me allata, ſedulo obſervavit Filiuſ tuuſ, Paternaruſ Virtutum ex aſſe hæreſ. Antiquoſ legit, probavit ſingula, retinuit, quæ bona ſunt, & fide Eccleſiæ noſtræ non receſſit. Puerorum enim eſſe exiſtimavit, quo libet oborientiſ doctrinæ Vento abripi. Sanam, quam vel ex Theologorum Orthodoxorum ſcriptiſ, vel ex eorum informatione orali hauſit doctrinam tertia nunc demum vice, ne mentionem illiſ eruditi ſpeciminis in Gymnaſio Sedinenſi editi faciam, ex cathedra Academica tueri aggreditur. Quiſ ergo *Vir Venerande*, Te felicem non prædicet, quod in ſenio ſat venerabili novis omnino gaudiis afficiariſ? En! reddit Tibi Alma noſtra, quem per biennium fere fovit, filium, ut nulluſ dubito, varia ſcientia inſtructum. Qui ſuper eſt, niſi ut *Maxime Rev. T. D.* ex toto pectore gratuler de Filio egregiæ omnino indoliſ, qui uti ad honeſtiſſima quæviſ naruſ, ita ad maturitatem ſtudiorum ſemper ulteriuſ properat. Votuſ ſubjungo devotuſ, velit Benigniſſimuſ Numen, a cujuſ nutu omnia pendent, Te quam diutiſſime ſoſpirem ſervare, quo filium huncce Tuum dignitate aliqua ornatuſ intueri valeaſ. Nec ullum dubium eſt, quin hoc brevi eveniat, ſi virtutem ſuam ulteriuſ feliciter, ut cœpit, demonſtraverit. Vale & ſave

Roſtochi, d. 18. Decemb.

Anno. 1706.

T. Maxime Rev. Dignitati

Additiſſimo

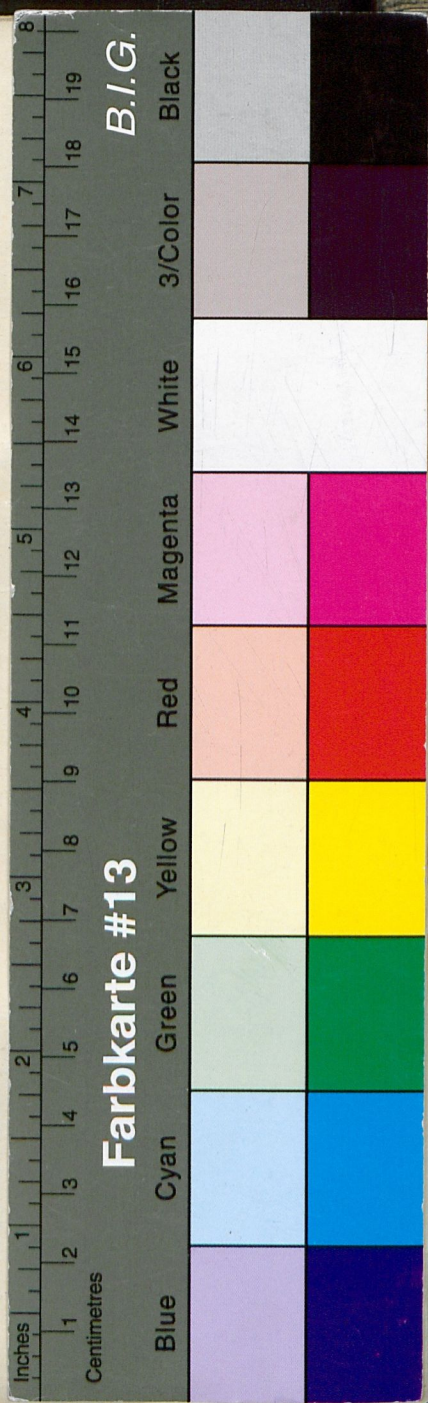
GEORG. FRIED Niehencſ / L.

Rostock, Diss., 1706-09

X 237 3042

✓ 18

DISPUTATIO THEOLOGICA
EXAMINANS
CONTROVERSIAM RECENTIOREM
DE
GLORIOSISSIME LUCENTE
A D A M I
C O R P O R E

A FAMOSISSIMIS OBSERV. HALENSIVM COLLECTORIBVS
TOM. IIX. OBSERV. VI. MOTAM
QVAM
CONSENSU THEOLOG. ORDINIS
SUB PRAESIDIO
DN. IOH. FECHTII,
DOCT. ET PROF. THEOL. SENIORIS, CONSIST. DUC.
CONSIL. AC DISTRICTVS ROSTOCH.
SUPERINTENDENTIS
IN AUDITORIO MAJORI
D. XXII. DEC. MDCC VI.
PUBLICAE AC PLACIDAE COMMILIT. DISQUISITIONI SUBMITTIT
ALBERT. HENR. SLEDANUS,
SUNDA POM.

VITEMBERGAE, RECUSA MDCC XVI.

